

KINNITATUD

15.11.2021
Aruküla Vaba Waldorfkool
Kristin Meigas
kooli juhataja

ARUKÜLA WALDORFLASTEIAIA

ÕPPEKAVA

**ARUKÜLA
2021**

SISUKORD

1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA

1.1. SISSEJUHATUS	4
1.2. LASTEASUTUSE ERIPÄRA	4
1.3. ÕPIKÄSITUS	5
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED.....	6
2.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID	6
2.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED	7
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	8
3.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE	9
3.1.1. AASTARÜTM	9
3.1.2. NÄDALARÜTM	14
3.1.3. PÄEVARÜTM	16
4. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL	19
4.1. MÄNGUOSKUSED	19
4.2. TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED	21
4.3. SOTSIAALSED OSKUSED	22
4.4. ENESEKOHASED OSKUSED	23
5.1. VALDKOND MINA JA KESKKOND	24
5.2. VALDKOND KEEL JA KÕNE	28
5.3. VALDKOND EESTI KEEL KUI TEINE KEEL.....	31
5.4. VALDKOND MATEMAATIKA	32
5.5. VALDKOND KUNST	35
5.6. VALDKOND MUUSIKA	37
5.7. VALDKOND LIIKUMINE	39
6. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED	42

NING KORRALDUS	42
6.1. LASTE KOOLIKÜPSUSE HINDAMINE.....	43
7. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS	45
8. KOOSTÖÖ	46
8.1. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA	46
8.2. ÕPETAJATEVAHELINE KOOSTÖÖ.....	48
9. KOOLITUS.....	48
10. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	49

1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA

1.1. SISSEJUHATUS

MTÜ Aruküla Vabakooli Seltsi Aruküla Waldorflasteaed asub Harju maakonnas Raasiku vallas Aruküla alevi Aruküla mõisa õuel asuvas puumajas. Mõisahoones tegutseb alates 1992. aastast Aruküla Vaba Waldorfkool.

Lasteaia alguseks saame lugeda lastevanemate initsiatiivil loodud lastehoiu teenuse alustamist 1993. aastal. Päril waldorflasteaed avati samas majas 1997. aastal, sest koolis käivate laste noorematele õdedele-vendadele soovisid vanemad samasugustel pedagoogilistel alustel töötavat asutust. Alustati ühe liitühmaga „Päikeseratas“, kus olid lapsed vanuses 3-7 eluaastat. Praeguseks on lasteaed kasvanud. Meil on kaks rühma „Põõsalinnud“, lapsed vanuses 1,8-5 eluaastat ja „Päikesejännud“, lapsed vanuses 4-7 eluaastat.

Lasteaia omanikuks on MTÜ Aruküla Vabakooli Selts. Töö aluseks on Rudolf Steineri (1861-1925) poolt väljatöötatud inimõpetusele toetuv waldorfpedagoogika.

1.2. LASTEASUTUSE ERIPÄRA

Waldorflasteaed on lapsele justkui teine kodu, kus tegutsevad head eeskuju andvad täiskasvanud, keda matkida, ning erinevas vanuses lapsed, kes saavad omavahel suhelda, üksteiselt õppida ja üksteist aidata.

Waldorflasteaia töö aluseks on Rudolf Steineri poolt välja töötatud inimeseõpetusele toetuv waldorfpedagoogika. Selle järgi on lapse arengu esimesele suurele etapile, sünnist kuni seitsmenda eluaastani, iseloomulik eeskätt kiireima kehalise arengu protsess, mille vältel toimub lapse keha siseorganite vormumine. Seda protsessi mõjutab suuresti ümbrus, milles laps viibib, kuna väikese lapse elamused ja teadvus sõltuvad ümbritsevast reaalsusest saadud muljetest.

Seepärast on lapse kasvukeskkond meie lasteaias kujundatud nii, et:

- laps saaks kogeda mõtestatud ja arusaadavaid tegevusi, neid läbi elada, järele aimata ja mõista - nii õpib laps oma vanusest sõltuvalt tundma mitmesuguseid tegevusalasid, need jõuavad näitlikult laste meeltesse, ning ühtlasi areneb seoses elamuste ja tegudega lapse intelligentsus ja arusaamine maailmast;
- lapse taju, kujundusjõude ja hinge arengut edendame kunstiliste tegevustega nagu maalimine ja voolimine, laulmine, ringmängud, liikumine;
- mängumaterjali rõhutatult lihtsa kujundusega ergutame lapse sisemist aktiivsust kujutlemisel ja kujundavas tegevuses;
- vabalt mängides ja koostegevuses teiste lastega õpib laps individuaalselt kasutama omandatud võimeid (intelligentsus, fantaasia, tajumine, käteosavus jms);
- jutustuste ja lavastatud mängude (nt muinasjutu etendused) abil omandavad lapsed rikkaliku kõnekeele – nii kujundame liikumise ja žestide keele abil välja lapse tajumise- ja mõistmisvõime;

- õpetaja eeskuju läbi omandab laps oma elamustes ja tegudes moraalsed kvaliteedid – nii seob laps end moraalsusega, ilma et see mõjuks talle reeglite ja eeskirjadena väljastpoolt piiravalt.

Waldorflasteaia õpetaja ülesandeks on olla oma igapäevase aktiivse mõtestatud tegevusega lastele matkimisväärses eeskujuks, ergutades sel moel laste õppimist. Samuti on õpetaja ülesandeks märgata iga lapse individuaalsust ning seda suure südamesoojusega kaitsta ja toetada.

1.3. ÕPIKÄSITUS

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava järgi on õppimine elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.

Waldorfpedagoogika rajaja Rudolf Steiner on öelnud, et inimene on täiskasvanuna oma tegevustes vaba ja iseseisev, kui ta on lapsepõlves saanud piisavalt palju jäljendada mõtestatud tegevusi. Seetõttu me kujundamegi waldorflasteaias lastele õppimiseks rõõmsameelse, kaasaelamist ja jäljendamist võimaldava igapäevaelu.

Lapse teadvus endast ja maailmast areneb järk-järgult. Esimese seitsme eluaasta jooksul toimub lapse õppimine ja maailma teadvustamine peamiselt alateadlikult, füüsilis-tahtelises plaanis, suunaga tahe → tunne → mõte. Seetõttu esitame me kogu õppe-kasvatustegevuse tavapäraste mõistete asemel tegevuse ja tunnete tasandil.

Alles mõtestatud kõne tekkimine on aluseks mõtlemise arengule. Õppimise ja mõistete kujunemise protsess kulgeb väikelapsel järgnevalt:

- 1) laps sooritab ümbrusest saadud eeskuju ja oma alateadliku tahte ajendil teo;
- 2) tegu kutsub esile tunded nii lapses kui ka ümbritsevates inimestes: laps kordab, sooritatud tegevust oma mängudes, seostab tekkivad tunded endaga ja õpib neid elus kasutama;
- 3) lapses ärkab huvi kogetud tegevuse vastu, ta esitab selle kohta arvamusi ja küsimusi ning tal tekivad kogetu põhjal kujutlused ja mõisted. Teadvustunud mõisteid hakkab laps igapäevaelus teadmistena kasutama. Niisugune on teadliku mõtlemise algus.

Õppimisvõime eelduseks on huvi. Õpetaja ülesanne on äratada lastes huvi mitmekesiste tegevuste vastu ja neid tegevustes abistada. Huvi tekib lastes aga ainult siis, kui õpetaja ise on oma tegevusest innustunud ja on lastele matkimisväärses eeskujuks.

Waldorflasteaia õppe- ja kasvatustegevused on suures osas suunatud lapse tahte kasvatussele, arvestades lapse koolieelse arenguperioodi vajadust tegutseda ja jäljendada. Seetõttu tuleb nimetatud vanuses õppimismaterjal esitada lapsele läbi lapse enese initsiatiivist lähtuva tegutsemise. Tegutsedes tekivad ja mitmekesistuvad lapse tunded, mis kutsuvad esile mõtteid, ja kui mõtted juba teadvustuvad, siis saab neid kasutada igapäevaelus teadmistena.

Waldorflasteaias ei tegele me laste intellektuaalsete oskuste arendamisega tavapärasel moel (lugema-, kirjutama- ja arvutama õpetamisena), kuna waldorfpedagoogika ja antroposoofilise meditsiini aspektist ei ole see lasteaiaaegsele lapsele eakohane, kahjustades lapse elu- ja hingejõude ning füüsilist tervist kogu eluks. Selle asemel tegeleme igapäevaselt ja mitmekülgelt laste lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse alusoskute arendamisega (vaatlemine, kuulamine, võrdlemine, sõnavara, lauseehitus).

Esimesel seitsmel eluaastal õpib laps maailma tundma seda kogedes ja teda ümbritsevaid inimesi matkides ning areneb keskkonnaga samastudes. Seetõttu on õppimise põhivormiks waldorflasteaias matkimine, mis esialgu on vahetu, hiljem aga teadlik. Laps matkib seda, mida ta näeb ja kuuleb. Ümbruses tajutu mõjub lapse kehas vahetult, tahte osavõtuta, ja viib vastavate liigutuste, miimika ning tegevuseni. Niisugune matkiv õppimine varases eas mõjutab soodsalt lapse keha organite arengut ja on kogu edasise arengu alus.

Lapse loomupärase matkimise seisukohast on lasteaiaõpetajatel oluline kasutada oma töös lastega lisaks autoriteedile ja teadmiste vahendamisele ka oma isiksuse mõju ja rütmi kui töövahendit, distsiplineerijat, maailmaga tasakaalustajat ja lapsele turvatunde andjat.

Lapse ealisi arenemisvajadusi rahuldame lähtudes waldorfpedagoogilistest põhimõtetest ja konkreetsest lapsest. Õppe-kasvatustöö eesmärkide saavutamine laieneb waldorflasteaias lapse kogu lasteaiaaegale, mille jooksul iga laps omal ajal ja viisil jõuab oma arengus kooliküpsuseni.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

2.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Waldorflasteaias on õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgiks arvestada ja toetada lapse harmoonilist arengut, tugevdada lapse elujõudu ja närvikava ning rikastada tema tundemaailma, mis on aluseks tema intellektuaalsele arengule, loomingulistele impulssidele, sotsiaalsele käitumisele ja tervislikele eelsoodumustele.

Sellest lähtuvalt on lasteaias oluline:

- **luua** ja säilitada turvaline **keskkond**, kus lapsel on aega rahulikult tegutseda ja kus valitsevad kindlad rütmid;
- **arendada** lapse **mänguoskusi** ning anda aega ja ruumi lapse vabale mängule, kuna just vabas mängus kujunevad lapse õpivõimete eeldused – kujutlusvõime, tahe, süvenemisoskus, soov innustunult tegutseda, mõtlemise liikuvus, enesekindlus ja sotsiaalsed oskused;
- **luua** lapsele mitmekülgsed **võimalused** vabaks füüsiliseks **liikumiseks**, kuna lasteaiaaegse lapse tervikliku arengu aluseks on tema kogu füüsilise keha (käte, jalgade ja keha) liikuvus ning õppiminegi toimub lasteaialapsele eakohaselt füüsilise keha kaudu. Motoorne valmisolek omab ka suurt tähtsust lapse eneseusaldusele, sotsiaalsetele võimetele ja meelte arengule;

- **hoida** ja arendada lapse **meeli**, lähtudes sellest nii ruumikujunduses, lastega suhtlemisel, kui ka erinevate õppetegevuste läbiviimisel;
- **pakkuda** lapsele **vaikuse- ja rahuelamusi**, kuna sageli on laste meeled muljetest ja ümbritsevast müra ülekoormatud;
- **luua** lapsele loomulik **õpikeskkond**, mis võimaldab tal matkides osaleda igapäevaste praktiliste toimingute läbiviimisel koos täiskasvanute ja eakaaslastega nii toas kui ka õues, kuna jäljendamine on väikelapse põhiline õppimisviis;
- **aidata kaasa** lapse igapäevaste **toimetulekuoskuste kujunemisele**, võimaldades tal vaadelda ja osaleda erinevate kodutööde tegemisel, ilma milleta inimene elus hakkama ei saa;
- **toetada** lapse **positiivse ellusuhtumise ja enesehinnangu kujunemist**;
- **arvestada** iga lapse ealisi iseärasusi ja individuaalsust;
- elada **kooskõlas loodusega**, võimaldades lapsel kogeda aastaaegade vaheldumise **rütmi** ning tähistades aastaaegade pühasid;
- **toetada** lapse **sisemist aktiivsust** nii, et laps hangiks teadmisi ja saaks kogemusi ümbritseva elu, looduse ja ühiskonna nähtuste kohta oma loomuliku **huvi ajel**;
- **soodustada** lapse **kasvamist** tahtejõuliseks, teiste suhtes avatuks ja teisi arvestavaks ja koostöövalmis inimeseks, kes käitub vastavalt üldtunnustatud käitumisnormidele;
- **toetada** lapse ümbritseva **maailma mõistmist**, oma koha leidmist selles ja tervikliku maailmatunnetuse kujunemist.

2.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

- Oleme seisukohal, et lasteaed peaks olema lapsele justkui teine **kodu**, kus on usaldusväärsed täiskasvanud ja erinevas vanuses lapsed.
- Peame oluliseks, et rühmas oleksid koos nimelt **erivanuselised lapsed**, kuna nii saavad väiksemad lapsed õppida suurematelt, suuremad aga võivad kogeda, mida tähendab olla vanem ja targem. Häid sotsiaalseid kogemusi võimaldab lastele ka erinevast rahvusest ning erivajadustega lastega ühes rühmas koosolemine.
- Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus meie lasteaias on **lapsekeskne**: selleks loome lasteaias harmoniseerivalt mõjuva ning täisväärtuslikke meelteelamusi pakkuva laste arengut ja sotsialiseerumist soodustava **kasvukeskkonna**, milles on turvatunnet, hingesoojust ja rõõmsat tegutsemislusti. Füüsiline keskkond moodustub **looduslikust materjalist** valmistatud mööblist ja mänguasjadest, naturaalsest häälest, kaunitest värvidest ja vormidest, sest kokkupuude ehtsa ja puhtaga äratab lastes loovuse; emotsionaalse õhkkonna kujundab aga õpetaja isiksus.
- Laste vaimse **turvalisuse ja eduelamused** tagame õpetajate emotsionaalse soojuse ja positiivsusega.
- Lasteaiaõpetaja loob lasteaias õppe- ja kasvatustegevuses situatsioone, mis juhivad lapse positiivsete, intensiivsete elamuste ja vaimustatud tegevuseni nii üksi kui ka koos teistega, situatsioone, mis toidavad nii lapse füüsilist kui ka psüühilist arengut ja elurõõmu.

- Laste hinge arendamisel peame oluliseks laste ümbritsemist **positiivsete hingeliste omadustega**, nagu aupaklikkus, imestus ja tänulikkus.
- Ainult täiskasvanult õpib laps elu - seepärast teevad õpetajad kõiki eluks vajalikke tegevusi rühmas koos lastega, võimaldades neil läbi elada maailma seaduspärasusi ning kogeda põhjusi ja tagajärgi.
- Esimesel seitsmel eluaastal õpib laps inimeseks olemist täiskasvanutelt nende eeskuju jälgendamise kaudu, mistõttu **pedagoogilised nõuded** on waldorflasteaias suunatud eelkõige **õpetajatele**.
- Oluline on õpetajatevaheline koostöö.
- Lasteaia õppe-kasvatustegevuses kasutame **aasta-, kuu-, nädala- ja päevarütmi** kui kandvat pedagoogilist printsiipi, mis aitab luua lapses turvatunnet ning mõista aja kulgu.
- Väga oluliseks peame laste **vaba mängu**, kus laps kasutab kõike, mida ta oskab ja teab, ent kus tekib ka vajadus uute teadmiste järele, kujuneb välja keskendumisvõime, omaalgatus ja tegutsemisjulgus.
- Laste **tervise** heaks kanname hoolt, et laste päevakava lasteaias oleks rütmiline ning toit tervislik ja võimalikult puhas säilitusainetest. Õues käime iga ilmaga ja õuesoleku aeg on võimalikult pikk. Ka õuevahendid on füüsilist arengut ergutavad, võimaldades liikumisvajaduse rahuldamist.
- Koolieelsete lasteasutuste riiklikus õppekavas esitatud 7 õppevaldkonda (mina ja keskkond, keel ja kõne, eesti keel kui teine keel, matemaatika, kunst, muusika, liikumine) käsitleme oma lasteaias igapäevategevustesse **põimituna**. Lapse viimasel lasteaia-aastal pöörame suuremat tähelepanu lapse kooliküpsusele ja teeme selles osas koostööd lapse vanemate ja lasteaia-arstiga.
- Õppe- ja kasvatustegevustes arvestame laste **rahvuslikke, vanuselisi ja individuaalseid iseärasusi**.
- **Väärtustame Eesti kultuuritraditsioone**, järgides eesti rahvakalendri tähtpäevi ja vanu kombeid, ja arvestame ka teiste kultuuride eripäraga.
- Lapse igakülgse arengu toetamiseks teeme lapse **vanematega koostööd**, mis lähtub konkreetsest lapsest. Meie lasteaia tegevus on **perekonnale avatud** ning vajadusel nõustame lapsevanemaid lapse arengusse puutuvates küsimustes.
- Tervikliku õppe- ja kasvatustegevusega toetame lapse **individuaalsuse** arengut harmooniliselt kujunenud kehas, eesmärgiga saavutada lasteaia lõpetamisel **kooliküpsus**.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

Õppeaasta on periood ajavahemikus 01. septembrist kuni 31. augustini, mille vältel toimub lasteaias õppe- ja kasvatustegevus. Tegutseme aastaringsest võimalikult palju õues. Õppeaasta jooksul on kaks vaheaega, jõuluvahetäht ja suvevahetäht, mida meie õpetajad kasutavad enesetäienduseks ja koolituseks. Õppe- ja kasvatustegevus toimub meie lasteaias käesoleva õppekava alusel eesti keeles.

Meie lasteaiaas võib käia teiste hulgas ka mõni erivajadustega laps, juhul kui meie lasteaia tingimused ja töökorraldus ning ka õpetajate pädevus on sobilikud konkreetse erivajadusega lapse arengu toetamiseks. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus meie lasteaiaas on sätestatud käesoleva õppekava 7. peatükis.

Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagame eesti keele õppe lasteaiaas lõimitud tegevuste kaudu vastavalt käesoleva õppekava punktis 5.3. sätestatule.

Lapse vastuvõtmine meie lasteaeda toimub lapsevanema kirjaliku avalduse alusel vaba lasteaiaakoha olemasolul vastavalt meie lasteaiaas kehtestatud „Laste lasteaeda vastuvõtmise korrale”. Aruküla Waldorflasteaia ja lapsevanema õigused, kohustused ja vastutuse Eesti Vabariigis kehtivatele nõudmistele vastava lapsehoiu ja alushariduse omandamise kohta sätestame lasteaia ja lapsevanema vahelises kirjalikus lepingus, millised sõlmime iga uue õppeaasta eel.

Lasteaia lõpetamise aluseks on jooksval aastal kooliminevate laste puhul lapse arengu vastavus käesoleva õppekava punktides 4, 5 ja 6.1. sätestatud kooliküpsuse kriteeriumidele sama aasta kevadel. Lapse arenguiseärasuste või tervisliku seisundi tõttu taotleme põhjendatud vajadusel konkreetsele lapsele koostöös tema vanematega koolimineku pikendust.

3.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse KAVANDAMINE

Elu põhineb erinevatel rütmidel ja see on ka aluseks lasteaia töökorraldusele. Väikesel lapsel puudub veel arusaamine ajast - tema maailm hakkab liigenduma rütmi kaudu. Tegevuste kindel korrapärane järgnevus annab ajale mõõdu, tekitab mäletamise ja ootuse. Seetõttu juhindume waldorflasteaiaas õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel aastaegade vaheldumise rütmist, rahvakalendri tähtpäevadest ja kristlikest pühadest.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel peame silmas aasta-, kuu-, nädala- ja päevarütmi. Aastaegade vaheldumise, erinevate tähtpäevade ning pühadega haakuvad kuude peateemad ja jaotuvad nädalateemad, millest sõltuvalt valime muinasjutud, liisu- ja rütmisalmid, sõrmemängud, laulud, tantsud, luuletused, ringmängud, töötegevused jne.

3.1.1. AASTARÜTM

Aastarütm annab lapsele kogemuse aastaegade vaheldumisest looduses ning inimeste tegevustest erinevatel aastaegadel. Ühed ja samad teemad korduvad aastast aastasse, laps aga võtab nende sisu igal vanuseastmel vastu erinevalt. Mitmeid aastaid samas rühmas käinud laps tunneb aastaegade seonduvad tegevused tuttavatena ära, rõõmustab mäletamise üle ja märkab, et iga aastaga muutub ta tegutsedes osavamaks. Samuti aitab kindla aastarütmi järgimine kujundada lapsel ajas orienteerumist. Näiteks laternate meisterdamine lasteaiaas meenutab lapsele Laternapidu novembris ja et sellele järgnevad varsti Jõulud. Laps mäletab ja oskab laternat juba ise teha ning saab väiksematele lastele

seejuures abiks olla. Lasteaias on saanud heaks traditsiooniks meisterdada laternaid isade päeva tähistamise raames koos isadega. Kordused loovad olukorra, kus laps ei pea midagi ära õppima üks kord ja alatiseks, vaid igal aastal pisut ning pilt õpitust muutub iga aastaga lapse jaoks avaramaks ja sügavamaks.

Aasta kõrgpunktideks on pühad, pühadeks valmistumine ja nende tähistamine ühise peoga. Peod annavad lapsele erilise teadlikkuse elust, kus kordub minevik, aga alati luuakse ka midagi uut. Kogedes pühade ootust, ilu ja austustunnet, kasvatab see lapses võimet tunda neid tundeid ka täiskasvanuna.

Igal peol on kolm faasi: **ettevalmistus, pühitsemine ja järelkaja**. Ettevalmistust ja peo läbiviimist juhivad täiskasvanud koostöös lastega. Järelkaja eest hoolitsevad lapsed tavaliselt ise. Kõik, mis ühe peoga seoses on toimunud, on järgmistel päevadel mõjuvaks inspiratsiooniallikaks laste tegevusele ja mängudele.

Aastaaegade peod ja pühad tugevdavad lapse elamusi, arusaamist aastarütmist ja looduses toimuvatest muutustest. Sellega on seotud ka **aastaaegade laud**, mis markeerib ja toob esile erinevate aastaaegade kvaliteedi. Selleks võib olla aknalaud, kirstukaas, kummut või mõni muu hästi nähtav koht ruumis. Aastaaegade lauale kujundame väikese maastiku sellest, mida loodus meile erinevatel aegadel pakub. Selleks võib olla huvitav puuoks, ajatatud kevadlill, kalliskivi vms, mis äratav lastes imestust, imetlust ja aukartust looduse väikeste imede ees. Lapsed võivad ka ise oma aardeid sinna panna. Selline väike aastaaegade laud on ruumis üks rahulik paik, mis kutsus enda juures peatuma.

Meie lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse aastaplaani aluseks on aastapühad ehk looduse pühad: nendeks ettevalmistumine, nende tähistamine ja järelkaja, millega me läbime aastaringi: adventiaja ootusest jõuluaega, jõuludest ülestõusmispühadesse, sealt edasi Jaanipäeva, Miikaelipäeva, Laternapeoni ja siis taas adventiaega.

Waldorflasteaia **aastaplaan** koosneb järgmiste pühade tähistamisest:

- Mihklipäev ja Miikaelipidu
- Isadepäev
- Laternapidu
- Esimene advent ja adventispiraal
- Jõulupidu
- Kolmekuningapäev
- Vastlapäev
- Kevadpüha
- Emadepäev
- Kooliminejate pidu

Lasteaia pidudega saavad lapsed läbi elada kohalikke eesti rahvatraditsioone ja ka euroopa kultuuritraditsioone, mis loob lastele samuti aluse enda tundmiseks maailma kuuluvana. Peod ja nende ettevalmistamine annavad ka palju sotsiaalseid kogemusi.

Mihklipäev ja Miikaelipidu

Sel sügisese päeval oleme tänulikud Ema Maale selle eest, mis ta meile on andnud. Iga lapse pere toob hommikul lasteaeda kaasa loodusande – ploome, õunu, porgandeid jmt. Üheskoos pestakse ja puhastatakse annid ja sätitakse vaagnatele, et ühiselt sügisvilju nautida.

Õues meisterdatakse sellel päeval värvilistest puulehtedest kroone ja mängitakse rüütlimänge. Õuest tuppa tulles, ootab lapsi ees nukumäng-etendus legendist, kus vapper rüütel võitleb kurja lohega ja päästab ilusa ja hea printsessi, ning pidulikult kaetud lõunalaud, mis on kaunistatud sügisviljadega ja ootab sööjaid. Sisenemine peotuppa toimub rahus ja vaikuses. Selle peo mänguks on tavaliselt vahva ringmäng, kus vapper rüütel päästab printsessi vangitornist.

Sügispeo juurde kuulub ka leivategu (võimalusel). Eelnevalt kogutud viljapeadest on väljatoksitud terad, need jahvatatakse peeneks, lisatakse leivataignasse ning küpsetatakse leiba. Tore on teha ka võid ja seda siis leivale määrada. On oluline, et lapsed kogeksid end protsessis osalistena. Vajalik on ettekujutus sellest, kuidas midagi saadakse ja kui palju tööd selleks teha tuleb. Lõikuspäeva meeleoluks on rõõm tööst aias ja põllul, mis meile hea saagi kindlustas, ja tänutunne toidu eest. Miikaeliaja tegevused lisavad siia jõudu ja julgust (jämedate palkide saagimine kahemehe saega, mille ühest otsast hoiab kinni kindlasti kasvataja, või võimaluse korral raua sepiastamine).

Miikaeli päeva on uue ajastu päeva – julguse ja tahte kasvatamise, rüütellikuse päeva. Miikael on valguse ingel. Selle päeva teemaks on võitlus hea ja kurja, valguse ja pimeduse vahel. Miikaeli päeva võiks igal aastal olla pisut erinev, nõudes julgust lisada selle tähistamise igal aastal midagi uut. Laste üleskasvamisel on oluline, et nad lapsena saaksid kogeda täiskasvanutes julgust ja jõudu, ning seda muu hulgas ka hääles. Peoks ettevalmistumise ajal põimime selliseid jõulise karakteriga salme ja laule mihklipäevateemaliste lugudega.

Laternapidu

Päeva Martini päeva tähistame Laternapeoga, mis tuleneb Euroopa kultuuripärandist. Selle peo aluseks on legend Pühast Martinist, kes pimedal ja külmal sügisõhtul andis kerjusele poole oma mantlist. Iseloomuomadusteks, mida sel ajal rõhutame, on heasüdamlikkus, halastus ja abivalmidus. Toredaks traditsiooniks on saanud laternate meisterdamine koos isadega. Peo eelsetel matkapäeval otsib iga laps metsast paraja oksakese, millest saab tema laternale käepideme. Laternapidu on õhtune pidu ja seda peetakse pereringis. Toimub väike lauateatrietendus Laternapäeva muinasjutust. Ennelõunasel ajal on iga laps küpsetanud kakukese, mida ta nüüd peoõhtul oma pereliikmetega jagab. Kakukese kõrvale pakutakse sooja morssi ja lauda katavad veel vähesed puuviljaalused. Minnakse õue, kus jagatakse laiali põlema süüdatud laternad ning kõik koos lähevad jalutuskäigule sügisese pimeduses, kus helendavad laternad ja kõlavad Laternapäeva laulud.

Esimene advent ja adventispiraal

Jõuluaja algust tähistame adventispiraaliga – peoga, millega soovime äratada nii laste, vanemate kui ka õpetajate hinges hardust ning tekitada jõuluootust. Peo ettevalmistusena on suure ruumi põrandale laotud kuuseokstest spiraal, millel on ettevalmistatud fooliumist pesakesed küünalde jaoks, kuhu küünla sisse torgates see ka kindlalt püsti püsima jääb.

Kuuseoksad toovad ja spiraali meisterdavad tavaliselt I klassi ja lasteaias vanemad üheskoos. Esimesel adventipäeval tulevad lapsed koos vanematega hämarasse ruumi, kus põlevad üksikud küünlad, ja istuvad spiraali ümber asetatud toolidele. On väga vaikne. Õpetaja jutustab küünlavalgel adventijutu, seejärel kõlab vaikne muusika ning saali siseneb üleni valgesse riietatud neiu, kes hoiab käes põlevat suuremat küünalt. Ta siirdub aeglaselt ja rahulikult spiraali sisse, asetab oma küünla spiraali keskel asuvale kaunistatud alusele, ning pöördub tagasiteele. Neiu on ingli rollis. Ükshaaval saavad lapsed süütamata küünla, kõnnivad ingli saatel ükshaaval vaikselt spiraali sisse, kus saavad oma küünlale tule ingli toodud küünalt, saades sel moel oma esimese jõuluvalguse, mille nad spiraalist välja kõndides järjest spiraalis asuvatesse pesadesse asetavad ning siis ise vaikselt oma kohale tagasi lähevad. Lapsi, kes ennast nendes toimingutes ebakindlalt tunnevad, saab ingel aidata. Kui kõik on oma küünlad süüdanud, särab adventispiraal küünaldest ja ruum valgusest, lauldakse mõned jõululaulud ning kõik lahkuvad peolt muusika saatel, saades maiustuseks kaasa eeloleva jõuluaja esimese piparkoogi. Sellest peost jääb osasaanute südameisse soe mälestus vaikusest, valgusest ja kaunist muusikast.

Aastaaegade lauale ilmub nüüd ingel, kel süles lapsuke. Ta on 24-astmelisel redelil. Alates esimesest adventist astub ta iga päev astme võrra alla poole.

Jõulupidu

Peale adventispiraali jätkuvad jõuluettevalmistused. Rõõmu ja ootust äratame läbi Maria-lugude, mängime jõulumänge, laulame jõululaule, valmistame kingitusi ja mesilasvahast küünlaid, meisterdame kaarte ja kaunistusi, küpsetame piparkooke. Peo eel koristame ruumid ja seame üles omavalmistatud ehted. Võimalusel viiakse metsloomadele toitu või pannakse toitu lindude söögilauale. Jõulupeoks toome tuppä jõulukuuse. Õpetajad aga seavad aastaaegade lauale sõime koos Maria, Joosepi, karjuste ning lammastega.

Ühistel käsitöö-õhtutel valmistavad lapsevanemad ise oma lastele kingituse, see liidab ka emasid-isasid. Tehes küll kingitust oma lapse jaoks, ollakse siiski väljas ühise õnnestumise eest.

Jõulupidu toimub meie lasteaias tavaliselt kas laupäeva või pühapäeva ennelõunal, siis saavad lastega koos peole tulla ka perekonnad ning lapsed on puhanud ja rõõmsad. Jõulupeol on meie lasteaias oluline hingesoojus, armastus ja rõõm koosolemisest. Saame osa jõuluetendusest, lapsed esitavad hommikuringi programmi, mida on õpitud alates adventiaja algusest, siis palume kõiki lauda, maitsma küpsetisi ja puuvilju, mis pered kaasa toonud. Teiste küpsetiste seas on ka eelmisel päeval lasteaias koos lastega valmistatud pidusai. Enne kui pidu lõpeb saab ühiselt laulda vanu häid jõululaule ja mängida ringmänge. Nii saavad lapsed koos oma pere ja lasteaiasõpradega rõõmustada saabuvate jõulupühade üle.

Kolmekuningapäev

Kui lapsed uuel aastal taas lasteaias tulevad, on aastaaegade laual sõimes jõululapsuke ning sõime juures kolm Hommikumaa kuningat. Kolmekuningapäeval, millega lõpeb jõulu-aeg, saavad lapsed lasteaias osa kolmekuningamängust. Soojus ja armastus, mis jõuluajal hinges sündis, täidab meie päevi alanud uuel aastal.

Vastlapäev

Tore on tähistada vastlapäeva vurri meisterdamise, liulaskmise ning hernesupi ja omavalmistatud vastlakuklite söömisega. Lapsed on täis tegutsemislusti ja see ongi meeoleu varakevades, kus talve selgroog on murtud. Vahva on teha ka karnevali ja kostüümis kellegi teise rolli sisse elada.

Kevadpühad

Kevadine looduse ärkamine, muutumine, uue elu tärkamine ja kasvamine on meeoleud, mida me koos lastega seemneid külvates ja taimi istutades läbi elame. Suurpuhastus annab lasteaiale värskust, esimesed kevadlilled rõõmustavad südant, mulda külvatud seemnest kasvab taim – kas pole see ime! Tähelepanu keskmes on avastamisrõõm. Kevadpühi peame Ülestõusmispühade teisel pühal. Peole, kus loodusest otsitakse pühadeüllatust ja vaadatakse temaatilist nukuetendust, eelneb pühademuru külvamine, igapäevane jälgimine ja vajadusel kastmine, tubade kaunistamine, villapallidest või villasest lõngast tibude, jänkude või linnukeste meisterdamine, korvide voltimine ja korvikestesse pesade punumine. Matkapäevadel vaatleme looduse tärkamist. Aastaaegade nurk on kaetud erkkollase linaga. Vaasis on juba puhkenud oksad koos mõnede kevadlilledega. Vaasi kõrval on korvike värviliste munadega ja paar jänkut. Lõunalauda katab heleroheline lina, laua keskel on kollane küünal ja vaas kollaste kevadlilledega ning söögiajaks asetatakse lauale piduroad, mida on koos lastega hommikul ettevalmistatud. Laulud, lood ja tantsud on kõik kevademeleolust.

Emadepäev

Emadepäeva eel õpime laule ja luuletusi, mis jutustavad kodusoojusest ja emast. Lapsed valmistavad kingituse, mille nad emadepäeva hommikul kodudes oma emadele üle annavad.

Kooliminejate pidu

Sellel peol on peatähelepanu pööratud kooliminevatele lastele, kes on ka peategelasteks meie lõpuetenduses. Etenduse põhialuseks võiks olla iganädalaselt toimunud eurütmiaüritused.

Lõpetajatele on kokku pandud mapid kogu lasteaiaajaperioodi vältel maalitud töödest. Emad on õmmelnud oma lõpetajatest lastele naturaalsest materjalist mänguasjakesed, mis oleksid lapsele rõõmsateks saatjateks tema kooliteel. Lõpetajate vanemate poolt tuuakse peolauale tort. Tore oleks, kui pidulauda kaunistab ka lasteaialaste ühiselt küpsetatud pidusai. Nii peetakse tore pidu, kus kogu lasteaiaajapere (lapsed koos armsate sugulastega) tähistavad lasteaia-aasta lõppu.

Aastaaegadega on seotud lasteaia igapäevatoimetused, mis on aluseks ka laulude-lugude teemavalikul. Mõnuses õhkkonnas koos teistega ühiselt töötades ja mängides õpivad lapsed ja täiskasvanud tundma üksteise erinevaid külgi. Nii suureneb laste usaldus, laienedes pereringist väljapoole, ning lapsed saavad tunda end tähtsa osana selles suures maailmas, kus me elame.

Võimalikud tegevused sügisel on:

- aiatööd, saagi koristamine, hoidiste valmistamine;

- metsa-andide kogumine;
- viljapeksmine, jahu jahvatamine;
- loodusest mänguks kastanite, tammetõrude jmt korjamine;
- sügisesed tööd aias: kaevamine, riisumine;
- lillesibulate maha panemine;
- laternapeoks valmistumine, laternate meisterdamine, lavastuse ettevalmistamine;

talvel:

- mänguasjade valmistamine;
- villatööd, õmblemine;
- loomade, lindude toitmine talvel;
- suurpuhastus;
- ettevalmistused jõulupeoks, küünalde, piparkookide, kaartide jmt valmistamine;
- puutöö;
- kelgutamine; lumerookimine;

kevel:

- suurpuhastus;
- ülestõusmispühadeks valmistumine: muru külvamine, ruumide kaunistamine;
- taimede külvamine ja kasvatamine;
- aiatööd, riisumine;

suvel:

- aiatööd, taimede istutamine, lillepeenarde hooldamine,
- pesupesemine;
- mänguasjade kokku pakkimine,
- ettevalmistused kooliminejate peoks.

3.1.2. NÄDALARÜTM

Meie lasteaias on igal nädalapäeval kindel tegevus, millest kujuneb nädalarütm. Ajaarvamine päevade kaupa saab võimalikuks, kui konkreetseid tegevusi korratakse aasta vältel samadel päevadel. Hea on koostada ka toidumenüü nii, et igal nädalapäeval on kindel toit. Siis õpivad lapsed ka „kõhuga“ nädalapäevi tundma. Nädalarütm toimib kindlasti ka muinasjuttude jutustamisel. Vähemalt ühe nädala jooksul sõna-sõnalt jutustatud jutt annab lapsele võimaluse põhjalikult sellesse süveneda ja kaasa elada ning arendab keelt ja kõnet, empaatiavõimet. Lisaks tajuvad väikesed lapsed kordustes turvatunnet, mitte igavust.

Tegevused nädalapäevadel:

esmaspäev	- maalimine
teisipäev	- voolimine Päikesejänkude rühmas
kolmapäev	- eurütmi / meisterdamine, voolimine Põõsalindude rühmas
neljapäev	- matkamine
reede	- küpsetamine

Maalimine puudutab laste hingekeeli ja tasakaalustab emotsioone. Me maalime niiskele paberile vesivärvilahustega, kasutades kolme põhivärvi – kollast, punast ja sinist. Väikesel lapsel laseme maalida vabalt, nagu ta soovib, ilma etteantud teemata, võimaldades tal tunda rõõmu värvide liikumisest ja kokku sulamisest ning avastada uusi värvitoone. Õpetaja ise maalib aga lapse kõrval, olles talle eeskujuks. 6-aastased lapsed võivad saada maalimisel juba kindlaid ülesandeid, näiteks maalida pilt muinasjutust. Kuna oluline on protsess, mitte tulemus, siis me laste maale hiljem näitusele teistele vaatamiseks ei pane. Küll aga dateerime maalid, kogume kokku ja kasutame lapse arengu hindamisel.

Voolime naturaalsest, peamiselt ühevärvilisest mesilasvahast. Ühevärvilise vaha kasutamine vabastab lapse värvipiirangutest (kirsse ei saa voolida, kui pole punast vaha või tähekesi ei saa voolida, kui pole kollast vaha). Naturaalset värvi vahast saab voolida kõike. Lapse näppude vahel on küll ühevärviline ese, kuid lapse fantaasia näeb voolitud eset just niisugusena nagu ta seda näha tahab. Loomulikult töötatakse ka vahelduseks värviliste vahadega. Voolimise puhul ei pea me lasteaias oluliseks töö tulemust, vaid protsessi.

Eurütmia on liikumiskunst, mis teeb nähtavaks laulu ja kõne. Igale muusikalisele elemendile – toonid, intervallid, akordid jne. – vastavad teatud liigutused, mis aitavad esitajal muusikapala objektiivselt läbi tunnetatult edasi anda. Ka kõne nähtavaks tegemisel kasutatakse iga hääliku kohta eraldi liigutusi, millega samuti seotakse liikumist kujunditena ruumis. Häälikud on osad inimese elujõududest, hääliku liigutused osad elujõudude liigutustest.

Lasteaias tehakse lastega häälikueurütmia, mida seotakse erinevate rütmide ning kergete meloodiatega. Toredad värsistatud luuletused ning muinasjutud kujundatakse eurütmiliselt. Nende koos tegemine aitab kaasa laste kontsentreerumis- ja tähelepanuvõime arendamisele ning kõne rütmi tajuma õppimisele; väljenduslike, harmooniliste liigutuste jäljendamine on teraapiline ja kujundav, võimaldab luuletusi ja muinasjutte sügavalt läbi elada. See omakorda rikastab laste tundeelu ning annab neile rikkaliku sõnavara.

Meisterdamine ja **voolimine** on lisaks loovuse ja tegutsemislusti ergutajatena ka väga head peenmotoorika arendajad. Samuti toidavad need tegevused laste fantaasiat ja annavad loomiserõõmu. Meisterdame enamasti looduslikust materjalist vastavalt aastaegadele. Sügisel saavad lapsed meisterdamise päeval näiteks kõrvitsat tükeldada, millest siis salati valmistame. Laste seas väga armastatud töö on päevalille õisikust seemnete väljanokkimine, mida talvel saab lindudele sööta. Kevadel koorime pajuoksi ja meisterdame nendest erinevaid mänguvasju. Samuti saab pidude ettevalmistamisel teha erinevaid papi ja paberitöid, villa ja lõngatöid, vastavalt vajadusele ja õpetaja fantaasiale. Tulemuseks peaks olema ilus ja kasutamiskõlblik asi või hea ja kasulik tegu.

Matkad ja jalutuskäigud loodusesse, lasteaiast kaugemale avardavad laste silmaringi, võimaldavad jälgida looduses toimuvaid muutusi, arendavad orienteerumisoskust, võimet sihipäraselt liikuda, püsivust, vastupidavust ja teistega arvestamist. Kokkuvõttes on üks matk koolieelikule üpris pingutav ülesanne. Eriti armastatud on ühised joogi- ja

söögipausid looduses. Tore on ka vahel koos vanematega matkata ja teha ühiseid suuremaid väljasõite.

Küpsetamine algab ühiselt taina valmistamisega. Kerkinud tainast pätsivad ja küpsetavad lapsed laulu saatel saiakesi, mis peale pearooga magustoiduks ära süüakse.

3.1.3. PÄEVARÜTM

Meie lasteaia päevarütm järgib lapse kogu olemuse avardumise ja kokkutõmbumise rütmilisust, mis on võrreldav inimese sisse- ja väljahingamisega. Selles rütmis imiteerivad lapsed vabalt oma õpetajat: laste sisemisest aktiivsusest tekkinud vaba mäng vaheldub õpetaja poolt algatatud ühistegevustega, nagu hommikuring, laulumängud, muinasjutu jutustamine, maalimine jne. Ühistegevusi võib võrdsustada sissehingamisega ning vaba mängu väljahingamisega, kusjuures ühistegevused on sisutihedad, kuid mitte pikaajalised. Et kujuneks välja kindel päevarütm, kordame samu päevategevusi iga päev samas järjestuses. Nii kogeb laps äratundmisrõõmu ja rahu, mis on esimesteks tingimusteks tema normaalsel arenemisel.

Hommiikul valmistavad õpetajad lasteaia ruumi laste saabumisajaks ette, nii et seal jätkuks igale lapsele tegevust ja hingesoojust. Õpetaja võib tervitada lapsi kättpidi, aga piisab ka silmavaatamisest, et laps tajuks õpetaja isiksust. Lapsed tulevad lasteaeda erinevalt ja ka kohanevad erinevalt. Hea võimaluse selleks loob päeva algus **vaba mänguga**, mis annab võimaluse sujuvaks kohanemiseks ka lastele, kes soovivad tulla ja märkamatult rühma sulanduda. Mõnikord on õpetajal hea istuda ja teha mõnda rahulikku kodust toimetust. Lapsed, kes vajavad enam rahu ja turvalisust, saavad siis tulla natukeseks õpetaja kõrvale või sülle istuma.

Vaba mängu ajal lasteaia teeb õpetaja nagu emagi koduseid toimetusi: peseb, triigib õmbleb, teeb süüa, koristab enda järelt jmt. Lapsed, kes soovivad, tegutsevad siis koos õpetajaga. 6aastastele lastele võib anda ka ülesandeid, mis on neile ühtlasi aukohustusteks - nemad on ju rühmas kõige vanemad.

Lapse vaba mäng väljendab tema elujõude ja temperamenti, täidab täisväärtuslikult tema lapsepõlve ning on aluseks tema loovusele ja kontsentratsioonivõimele ka täiskasvanueas. Eelkõige sünnivad lapse vabad mängud elust endast. Lapse juuresolekul tehtud täiskasvanute tööd ja toimetused on esmaseks toiduks lapse elujõududele ning tema vaba mängu peamiseks ajendajaks. Alles teisena loovad lapsed mängu muinasjuttudest ja näidenditest.

Kui rühmas on südamlilik õhkkond, ei ole õpetajal vaja laste vaba mängu ajal korda pidada ega otseselt laste mängu sekkuda, sest mäng toimib iseenesest. Laste fantaasiast ja aktiivsest tegutsemisest kerkivad mängutoas laevad, kangastest majad, toolidest saavad kord mängulava nukkudele, kord hobused või onnid. Lapsed saavad sellest rõõmsa kogemuse, et kõigest saab kõike.

Mänguaja lõppedes koristame ühiselt mängutoa. Lastele saab selgeks, et igal asjal on oma koht. Õpetaja on siis taas see, keda jäljendades ja kelle teotahtele toetudes lapsedki asju kokku kraamivad. Ka väike lauluke toetab siin ühelt tegevuselt teisele üleminekut.

Kui mängutuba on korda seatud, kogunevad lapsed koos õpetajatega ringi – algab **hommikuring**, milles laulud, salmid, liikumis- ja ringmängud järgivad aastarütmi. Kõige

tähtsamad on siin ringmängud inimese tegevustest - lapsed saavad teha põllumehe tööliigutusi (külvata ja lõigata vilja), pagaritööd jmt. Kõige väiksematele lastele sobivad ringmängud, mis on seotud nende füüsilise keha tundmaõppimise ja selle eest hoolitsemisega (näiteks: nii me peseme hambaid, kammime juukseid), 4aastastele on eakohased ringmängud lihtsamatest töödest (näiteks nõudepesemisest), 6aastastele aga sepast, pagarist jt. Õpetajad koostavad hommikuringi kava rütmiliselt, nii et selles vahelduvad kuulamine ja kõnelemine, laul ja kõne, proosa ja luule, maas istumine, seismine ja liikumine ning liigutused ilma sõnadeta. Oluline on siin, et kõik liigutused, mida õpetaja lastele ette näitab oleksid tõetruud ja esitatud aktiivselt.

Kindel koht päevakavas on **kunstilistel tegevustel**, nagu maalimine, voolimine, meisterdamine jmt, millised kuuluvad ka nädalarütmile. Iga päeva lahutamatuks osaks on **vaba mäng õues**, mida võimaldame lastele iga ilmaga. Enne päevast puhkeajaga jutustame lastele iga päev vähemalt ühe nädala (kuni kuu) vältel üht ja sama **muinasjuttu**.

Päevakava

- 7.30 lasteaed avatakse, kogunemine, vaba mäng
- 8.30 hommikuring
- 9.00 hommikusöök
- 9.30 vaba mäng
- 10.30 päevategevus
- 11.00 vaba mäng õues
- 12.00 tuppale tulemine, riietumine, lauakatmine, ringmäng
- 12.30 lõunasöök
- 13.30 muinasjutt
- 14.00 uinak
- 16.00 äratus
- 16.15 õhtuode
- 16.30 vaba mäng õues või toas
- 18.1 lasteaed suletakse

Päevakava Põõsalindude rühmas

- 8.00 -8.50 kogunemine, vaba mäng koos päevategevustega
- 8.50-9.05 hommikuring
- 9.10-09.40 hommikusöök
- 09.45-11.15 õueaeg, vaba mäng
- 11.15-11.30 tuppatulek
- 11.30-12.00 lõunasöök
- 12.00-12.15 ettevalmistus lõunauinakuks
- 12.15-12.30 muinasjutu jutustamine

12.30-14.30 uneaeg

14.30-15.00 ärkamine, vaba mäng

15.00-15.15 õhtuode

15.10-15.45 vaba mäng toas või õues

16.00 rühma suletakse või laste kojuminek

Päevakava Päikesejänkude rühma

7.30-8.15 lasteaed avatakse, kogunemine, vaba mäng

8.30-8.45 hommikuring

8.45-09.15 hommikusöök

09.15-10.45 õueaeg, vaba mäng

11.00-11.45 päeva tegevus, vaba mäng

12.00-12.15 ringmäng

12.15-12.50 lõunasöök

12.50-13.00 muinasjutt

12:50 lühikest päeva oleva lapse päeva lõpp, vanem tuleb järele

13.00-15.00 uneaeg

15.00-15.30 ärkamine, vaba mäng

15.30-16.00 õhtuode

16.00-17.45 vaba mäng toas või õues

18.00 lasteaed suletakse.

Sujuvaks üleminekuks ühelt tegevuselt teisele kasutame lapsi koondavaid lihtsaid lühiajalisi elemente, nagu laul, ringmäng, sõrmemäng või liisusalm, et koondada laste tähelepanu ja üheskoos uut tegevust alustada.

4. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL

4.1. MÄNGUOSKUSED

Waldorflasteaias lähtume põhimõttest: mida rohkem on lapsel eelkoolieas võimalus areneda vabas fantaasiarikkas mängus, seda toetavas päeva-, nädala- ja aastarütmis ning kogeda mõtestatud tegevusi, seda tublim ja võimekam on ta edaspidi koolis teadmiste ja oskuste omandamisel. Seetõttu ongi waldorflasteaias põhitähelepanu suunatud lapse mänguoskuste arengule, ja seda eriti lapse vabas mängus. Lasteaias võimaldame lastele vabaks mänguks palju aega, kuna just vabas mängus õpib laps oma ümbruse kogemise kaudu tundma maailma ja ka iseennast.

On väga tähtis, et last ümbritsev keskkond, mänguasjad ja täiskasvanute tegevus innustaksid last vabas mängus tegutsema ja tegelikkust jäljendama talle sobival moel. Nii saavad lapses kujuneda huvi ümbruse vastu (laps kogeb ja muudab seda, proovib läbi erinevaid esemeid ja materjale, tegevusi ja käitumisi), kujutlusvõime, loovus, mõtlemine, julge tegutsemine, tahe, süvenemisoskus, enesekindlus, ja sotsiaalsed oskused, millised on aluseks lapse edukale toimetulekule koolis ja edasises elus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2-3aastane laps:

- 1) väljendab mängides lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti;
- 2) tahab mänguolukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
- 3) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes, teisi lapsi pigem jälgib, mängides nendega kõrvuti;
- 4) jagab mõnikord oma asju ka teistega;
- 5) loob mängudes sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos;
- 6) järgib mängudes lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ja eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5aastane laps:

- 1) väljendab mängudes lihtsamaid emotsioone, soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele;
- 2) imiteerib mängides täiskasvanute tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere;
- 3) eelistab sootüübilisi mängu;
- 4) naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust, teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd;
- 5) arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet; jälgib reeglite
- 6) täitmist teiste poolt;
- 7) vajab oma tegevuste tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu; tahab olla edukas.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- 1) tunneb mängust rõõmu ja on suuteline mängule keskenduma;
- 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast

maailmast;

- 3) algatab erinevaid mänge ja arendab mängude sisu;
- 4) täidab mängus erinevaid rolle;
- 5) järgib mängureegleid ja suudab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 7) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

4.2. TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse - taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Selleks, et lapse loov mõtlemine saaks vabalt välja areneda, võimaldame lastele lasteaias lisaks vabale mängule palju aega ka vabaks kujutavaks tegevuseks ja käsitööks, muinasjuttude kuulamiseks ning osavõtmiseks praktilistest tegevustest, mis arendavad muu hulgas ka loogilist mõtlemist.

Õpioskuste all mõistame lapse huvi õppimise vastu, soovi omandada uusi teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada ümbritseva maailma nähtusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2-3aastane laps:

- 1) keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele, tema tähelepanu ei ole veel püsiv;
- 2) tegutseb teistega kõrvuti, kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälupilte;
- 3) loob tegevuse käigus seoseid kõnega;
- 4) räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub;
- 5) tunnetab keskkonna mõju, avastab seoseid oma tegevuse ja selle tagajärje vahel;
- 6) tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik;
- 7) omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ja käelise tegevuse kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5aastane laps:

- 1) plaanib mina-keskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;
- 2) reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga;
- 3) tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;
- 4) hangib tänu keeleoskusele uut teavet, tema kõne toetub mälule, võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;
- 5) järgib lihtsamaid reegleid;
- 6) osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;
- 7) oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- 8) saab aru arvumõistest, huvitub tähtedest.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- 1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg);
- 2) saab kuuldust aru ja reageerib sellele vastavalt;
- 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma;
- 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused üldjuhul lõpuni;
- 5) tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- 6) suhtub õppimisse positiivselt - tahab õppida, uurida, esitada küsimusi ja katsetada;
- 7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;

- 8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

4.3. SOTSIAALSED OSKUSED

Sotsiaalsete oskuste all mõistame lapse oskust suhelda teiste laste ja täiskasvanutega, iseseisvust ja enesega toimetuleku oskusi, lapse kõlbelist ja eetilist arengut.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2-3aastane laps:

- 1) teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi;
- 2) üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest;
- 3) sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas;
- 4) reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest;
- 5) mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi!“, „Ära tee!“ jne;
- 6) tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti;
- 7) toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule;
- 8) saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;
- 9) võib karta tundmatuid ja uusi asju;
- 10) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti;
- 11) jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja;
- 12) loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos, tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt;
- 13) järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ja eeskujudele toetudes väljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5aastane laps:

- 1) väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele;
- 2) väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
- 3) püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;
- 4) osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale;
- 5) arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet;
- 6) on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
- 7) imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere;
- 8) oskab avalikus kohas sobival viisil käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- 1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- 2) tahab ja oskab suhelda - tunneb huvi teiste vastu;

- 3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- 4) oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- 5) loob sõprussuhteid;
- 6) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- 7) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- 8) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 9) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 10) selgitab oma seisukohti.

4.4. ENESEKOHASED OSKUSED

Enesekohaste oskuste all mõistame lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone ning juhtida oma käitumist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2-3aastane laps:

- 1) proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja ei öelda;
- 2) proovib aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on enesekeskseid;
- 3) hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks, kui need tegelikult on;
- 4) teab oma ees- ja perekonnanime ja elementaarseid viisakusreegleid ja kasutab neid, kui seda on talle õpetatud;
- 5) matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet;
- 6) tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
- 7) väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;
- 8) tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
- 9) tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid;
- 10) algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus;
- 11) täidab igapäevaelu rutiini.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5aastane laps:

- 1) tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust;
- 2) saab hakkama eneseteendindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused;
- 3) teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolist erinevust;
- 4) seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid;
- 5) väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu;
- 6) saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses, püüab täitsa kodukorra reegleid;
- 7) saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest;
- 8) huvitub võistlusmängudest ning tahab olla edukas;
- 9) hakkab mõistma teise inimese tundeid ja mõtteid;

- 10) suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ja orienteerub oma suutlikkuses;
- 11) suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
- 12) eelistab sootüübilisi mängu;
- 13) naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust, teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab;
- 14) aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi, jälgib reeglite täitmist teiste poolt, kõne areng võimaldab arusaamatust lahendada verbaalselt.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ja neid sobival viisil väljendada;
- 2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- 3) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 4) algatab mängu ja tegevusi;
- 5) tegutseb iseseisvalt;
- 6) saab hakkama eneseteenindamisega;
- 7) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ja tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

5. VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtume üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimime järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, vaatlemine, uurimine, loendamine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Järgnevalt esitame meie lasteaia õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgid ja sisu ning laste arengu eeldatavad tulemused lähtuvalt waldorfpedagoogika põhimõtetest järgmistes valdkondades:

- 1) mina ja keskkond;
- 2) keel ja kõne;
- 3) eesti keel kui teine keel;
- 4) matemaatika;
- 5) kunst;
- 6) muusika;
- 7) liikumine.

5.1. VALDKOND MINA JA KESKKOND

5.1.1. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärkideks on, et laps:

- 1) märkab nähtusi ja muutusi looduses ning esitab küsimusi märgatu kohta;

- 2) väärtustab keskkonda hoidvat ja säästvat mõtteviisi;
- 3) omab ettekujutust oma minast ning enda ning teiste rollidest elukeskkonnas;
- 4) väärtustab Eesti rahvakultuurile omaseid traditsioone, teab, et on olemas erinevad kombed ja traditsioonid.

5.1.2. Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:

- 1) Looduskeskkond: taime- ja loomariik, muutumised looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele.
- 2) Tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, transport, jäätmed.
- 3) Sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, elukutsed, töö, kodumaa, teised maad ja rahvad, tähtpäevad, pühad, kombed, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid, suhtumin erinevustesse.
- 4) Tervis ja ohutus: tervise väärtustamine, hügieen, hammaste tervis, tervislik toitumine, inimkeha, ohutus ja turvalisus.
- 5) Liiklus ja turvalisus: jalakäija ohutu liiklemine, tänava ületamine, ülekäigukoht, valgusfoor, sõidukid, liiklusmärgid, turvavarustus.

Looduskeskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- 1) äratada huvi ümbritseva maailma vastu;
- 2) tutvustada lapsele tema kodukoha loodust;
- 3) õpetada tajuma elusorganismide ja keskkonna vahelisi suhteid ja seoseid ning tunnetama ennast osana loodusest;
- 4) arendada lastes elu mõistmist, luua loogilisi seoseid ja äratada seeläbi mõtlemist;
- 5) arendada lastes ökoloogilist mõtteviisi, kujundada säästlikku suhtumist loodusesse ning oskust hinnata inimtegevuse mõju ümbritsevale keskkonnale.

Tehiskeskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- 1) tutvustada lastele ümbritsevat tehiskeskkonda (ehitisi, kodutehnikat, transpordivahendeid);
- 2) tutvustada lastele jäätmekäitlust.

Sotsiaalne keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- 1) aidata lastel orienteeruda endas ja enda ümber;
- 2) väärtustada rahvakalendri tähtpäevi nende tähistamise läbi;
- 3) tutvustada lastele võimalikult palju töötegevusi neid koos rühmas tehes;
- 4) innustada lapsi koos täiskasvanutega tegutsema;
- 5) tutvustada lastele erinevaid elukutseid;
- 6) õpetada lapsi tundma oma õigusi ja kohustusi, et nad võiksid end tunda täisväärtuslike ühiskonnaliikmetena.

Tervis ja ohutus

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- 1) arendada positiivset suhtumist oma tervisesse;
- 2) anda lastele teadmisi tervisest ja õigest tervisekäitumisest;
- 3) propageerida tervislikke eluviise.

Liiklus ja turvalisus

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- 1) õpetada lapsi orienteeruma liikluses;
- 2) õpetada lapsi pöörama tähelepanu liikluses varitsevatele ohtudele.

Õpetaja ja laste ühistegevused:

- Toiduvalmistamine: aed- ja puuvilja puhastamine, tükeldamine, riivimine, salatite segamine ja jaotamine; taigna valmistamine, saiakeste küpsetamine.
- Viljatööd: viljapeks, erinevate teraviljade terade puhastamine ja jahvatamine, leiva küpsetamine.
- Koristamine: pühkimine, pesemine, tolmuvõtmine, akende pesu, suurpuhastus.
- Villatööd: villa kraasimine, värvilisest villast mänguasjade ja piltide viltimine.
- Lõngatööd: lõnga pesemine, värvimine, korrutamine, lõngast mänguasjade ja nuku riiete kudumine ja heegeldamine.
- Tekstiilitööd: mänguasjade ja nuku riiete õmblemine ja parandamine, kaltsuvaipade põimimine.
- Puutöö: okste saagimine, koorimine, puuklotside lihvimine, lihsate mänguasjade valmistamine.
- Mänguasjade parandamine.
- Kevadised aiatööd: riisumine, kaevamine, seemnete külvamine, taimede ettekasvatamine ja istutamine, kastmine jne.).
- Sügisesed aiatööd: lehtede riisumine, saagikoristus, seemnete korjamine, kaevamine.
- Toalilled eest hoolitsemine.
- Loomade eest hoolitsemine: talvel lindude söögimaja korrashoidmine, metsloomadele toidu viimine.
- Suhtlemine omavahel.
- Eneseteenindamine.
- Õppekäigud lasteaiast välja koos liiklemisega tänaval.

5.1.3. Nõuded õpetajale:

- huvituda lasteaias võimalikult paljude protsessilaadsete tegevuste läbiviimisest koos lastega;
- oma huviga innustada lapsi koos täiskasvanutega kaasa tegutsema;
- olla oma tegutsemise ja käitumisega lapsele matkimisväärses eeskujus.

Suhtumine inimestesse, julgus suhelda ja suhtlemisoskus kujunevad lapses täiskasvanu eeskuju toel. Eelarvamustevaba, avatud, lootusrikas ja tähelepanelik pedagoogi suhtumine igasse lapsesse ja vanemasse loob rühmas sõbraliku ja eeskuju andva õhkkonna.

Elukeskkonda meie ümber saab vahendada ainult praktiliselt. Seepärast viib õpetaja rühmas võimalikult palju töötegevusi läbi koos lastega. Kindlasti tuleb abi saamiseks ja koostööks pöörduda ka lapsevanemate poole, korraldada väljasõite jne.

Looduse ringkäigu vaatlemine ja aastaegadele vastavate tööde tegemine õues viib meid loodusele lähemale, õpetab märkama ja hoidma elu meie ümber. Oluline on meelespidada, et ka lapse suhtumine loodusesse kujuneb teisi inimesi matkides

Eneseteenindamine – riidessepanek, mänguasjade korrashoidmine, enda järelt koristamine, kätepesu, lauakombed jne kuuluvad lasteaias lapse igapäevaste tegevuste hulka, mis pidevalt harjutades kujunevad headeks harjumusteks kogu eluks. Seejuures on oluline ka abivajajaid märgata ja abistada.

5.1.4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

Kuni 3 aastane laps oskab:

- 1) osutada oma kehaosadele (pea, käed, jalad jne.)
- 2) pesta käsi ja nägu;
- 3) ja tahab liikuda, turnida ja igati ennast proovile panna.

3-4 aastane laps:

- 1) oskab nimetada oma kehaosaid;
- 2) tunneb rõõmu liikumisest;
- 3) oskab pidada puhtust (WC kasutamine);
- 4) teab, et enne sööki ja pärast WC kasutamist on vaja pesta käsi;
- 5) suhtub täiskasvanu eeskujul hoidvalt loodusesse;
- 6) viskab oma prügi prügikasti;
- 7) oskab vajadusel rivis käia:

4-5 aastane laps:

- 1) oskab öelda oma nime, vanuse ja soo;
- 2) oskab kirjeldada oma perekonda;
- 3) oskab nimetada oma kehaosi ja miks neid vaja on;
- 4) aitab meelsasti täiskasvanut igapäevatöodes;
- 5) teab, miks on vaja visata prügi prügikasti;
- 6) aitab meelsasti kaasa aiatöödel (lehtede riisumine ja äravedu, prahi korjamine jne.)
- 7) teab, et õnnetuse korral tuleb täiskasvanult abi paluda;
- 8) tahab täiskasvanu eeskujul kanda helkurit ja teab, miks seda vaja on;
- 9) teab, et kõnnitee on jalakäijate jaoks, sõidutee autode jaoks.

5-6 aastane laps:

- 1) oskab öelda oma täisnime, vanuse, vanemate nimed;
- 2) nimetab oma kodu asukoha (linn, tänav);

- 3) teab oma , võõra ja ühise tähendust;
- 4) mõistab mängu- ja töökoha koristamise vajadust;
- 5) teab üldtuntud viisakusreegleid ja täidab neid täiskasvanu eeskujul meelsasti;
- 6) oskab ja julgeb väljendada oma tundeid;
- 7) tuleb iseseisvalt toime eneseteenindamisega;
- 8) oskab hoida puhtust looduses;
- 9) teab, kuidas sõiduteed ületada (ülekäigurajal ja fooriga);
- 10) oskab liigelda lastegrupis täiskasvanu juhendamisel;
- 11) teab helkuri ja kiivri vajalikkust liikluses.

6-7aastane laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms;
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- 4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- 5) mõistab, et inimesed on erinevad ja neil on erinevad vajadused;
- 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- 7) julgeb keelduda (ühis)tegevusest, kui selles osalemine on teda ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
- 8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
- 9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
- 10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- 11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- 14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- 15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
- 16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
- 17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga õuealal sõita.

5.2. VALDKOND KEEL JA KÕNE

5.2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) omandab grammatiliselt õige ja sõnavararikka eesti keele;
- 3) on võimeline vestlust algatama, julgelt suhtlema ja kuulama.

5.2.2. Valdkonna Keel ja kõne sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine, kuulamine;
- 3) ettevalmistus lugemiseks-kirjutamiseks, muinasjutud, lastekirjandus.

Lasteaias arendame laste kõnet lõimituna paljudes tegevustes: vestlustes, jutustamisel, lavastustes, laulmisel, esinemisel, muinasjuttude kuulamisel, maalimisel, voolimisel, matkadel, olmetoimingutes, mängudes jm. Kõigis neis tegevustes arenevad laste keeletunnetus ja keelekasutus, rikastub sõnavara ning lisaks omandavad lapsed ka mitmesuguseid teadmisi ja oskusi.

Lapse keel ja kõne kujunevad ning arenevad ainult täiskasvanud inimeste kõne eeskujul. Seetõttu on keele omandamisel lastele erilise tähtsusega vahetu isiklik kontakt täiskasvanuga. Neid kahte tõsiasja silmas pidades korraldab lasteaiadirektor oma tööd lastega.

5.2.3. Nõuded õpetajale:

- olla eesti keele kõnelemisel lapsele eeskujuks veatu häälduse, õigete grammatiliste vormide ja lauseehituse kasutamisel ning sõnavara rikastamisel;
- kõne olgu rahulik ja hästi arusaadav, et lapsed saaksid end sellega siduda;
- lapsega rääkides tuleb temale pühenduda, teda osavõtlikult kuulata ja vastata kenasti lõpetatud lausetega;
- vältida tuleb üle rühma kõlavaid üldisi korraldusi;
- julgustada last väljendama oma tundeid ja mõtteid kõnes;
- kujundada lapses valmidust tulla toime igapäevasuhtluse algatajana, kuulajana, kaasvestlejana;
- muinasjutud, jutud, luuletused, laulud, lavastuste tekstid, liisusalmid jne olgu eakohased, kujutlusjõude äratavad ja keeleliselt kõrgel tasemel, et keelt mitte lihtsustada;
- oma kõne arendamiseks on õpetajal soovitatav tegeleda kõnekujundusega.

Muinasjuttudel ja juttudel on kindel koht igas päevas. Need ehtsad rahvamuinasjutud, mida me lastele jutustame elavas sõnas, räägivad piltide kaudu muundumisest, äranõidumisest ja pääsemisest. Neis on kogu inimeseksolemise saladus ja elukäik. Mis on inimlik moraaliõpetus ilma moraali lugemata! See on toit lapse hingele oma sügavas tõepärasuses. Muinasjuttude valikul lähtume laste east ja aastaajast (näit. sügisel "Möldri tütar", talvel "Tähetüdruk", "Emand Holle", kevadel "Lumivalgeke", suvel "Punamütsike"). Me kordame üht muinasjuttu vähemalt ühe kuni kahe nädala vältel (kuni 1 kuu), sest mida kauem me üht ja sama muinasjuttu jutustame, seda kauem ja sügavamalt saavad lapsed sellesse sisse elada. Me jutustame elavalt, rahulikult häälel ilma dramatiseerimata. Elu kulgeb ja kõik sünnib muinasjutus just nii nagu peab. Sõna-sõnalt samamoodi jutustatud jutt rikastab lapse hingeelu kujutluspiltidega ja annab inspiratsiooni mängudeks; kordused loovad lapses turvatunde, annavad mälule võimaluse ärgata ning õpetavad õigeid keelelisi vorme. Jutte esitame lastele peast jutustades, kuna jutustamine mõjub lapse kõnearendusele soodsamalt kui ettelugemine või kuulamine helikandjalt.

Salmid, liisusalmid ja lastelaulud on lasteaias igapäevases kasutuses hommikuringis, laste ühistegevuste alustamisel, mängudes jne, mõjudes samuti kõnet arendavalt - eriti kui lapsed ise need oma mängudesse võtavad, kuna need mõjuvad rütmiliselt ja pakuvad rõõmu.

Salmides toimib kõnet arendavalt rütmiline liikumine. Salmide ja laulude kõnetarendav toime saab avalduda mitme nädala vältel igapäevase kordamise tulemusena.

Kuna kõne on seotud liigutuste ja žestidega, arendavad kõnet ka kõik liikumis-, tasakaalu- ja osavusharjutused, sõrmemängud, värsside lugemine koos liigutustega ja eriti näitemängud ning nukulavastused. Seejuures on eriti oluline tegeleda laste peenmotoorika arendamisega.

Sõnavara rikastamiseks on vajalik esmajoones rikas igapäevakeel. Hea on esitada kunstiliselt kõrgel tasemel jutte ja värssse, säilitades nende keele algupärase ilu. Teine viis sõnavara laiendamiseks on teha rühmas võimalikult mitmekesiseid tegevusi, näidata esemeid, uurida loodust, erinevaid nähtusi jne. Neid nimetades ja kirjeldades saavad lapsed uusi sõnu juurde.

Häälendamise arengule on head kõik rütmilised salmid, keele-, huule- ja häälikumängud ning hüpitussalmid. Me ergutame lapsi harjutusi matkima ja neist aktiivselt osa võtma.

Eneseväljendus areneb kõige paremini laste omavahelistes mängudes ja lavastustes. Oluline on, et õpetaja vestleks lastega ka individuaalselt ja ergutaks neid oma juhtumitest rääkima. Õpetaja ülesanne on välja selgitada lapsed, kes vajavad keele ja kõne arendamisel lisatähelepanu ning nendega siis vastavalt vajadusele koos tegutseda. Samuti on hea, kui õpetaja aeg-ajalt kirjeldab oma tegevusi kõnes.

Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks toimub kõikide eelharjutuste abil, milleks on sõna-, hääliku- ja silbitamismängud, lugemine žestidega, näitemängud ja nukulavastused. Laste joonistuste ja maalide iganädalane mappidesse jagamine, kus esialgu õpetaja loeb kuuldavalt laste nimesid vaheldumisi mapilt ja töölt, lapsed jälgivad seda ning peagi saavad mõned lastest selle toimetusega juba ise hakkama, on tubli eelharjutus lugemisele. Joonistamine, maalimine, voolimine, käsitöö jmt arendavad käte ja sõrmede osavust. Oma nime kirjutamine pildi alla annab soovijatel võimaluse kirjutamist harjutada. Kuulamismängud arendavad oskust kuulata ja süveneda.

5.2.4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

Kuni 3 aastane laps:

- 1) kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega;
- 2) kasutab 1-2 sõnalisi lauseid;
- 3) vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, osutab ja nimetab tuttavaid objekte.

3-4 aastane laps:

- 1) näitab ja nimetab objekte;
- 2) kuulab ja saab aru lühikesest jutukesest;
- 3) räägib vähemalt 3-sõnaliste lausetega;

4) esitab peast mõningaid luuletusi ja laule.

4-5 aastane laps:

- 1) kirjeldab pildil või mujal nähtut ja nimetab olulisi detaile;
- 2) kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid;
- 3) kuulab huviga muinasjutte, jutustusi ja lavastusi;
- 4) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid.

5-6 aastane laps:

- 1) kasutab kõnes õigeid grammatika vorme ja liitlauseid;
- 2) nimetab kuulnud jutust tähtsamad seigad;
- 3) jutustab kogetud sündmustest;
- 4) kasutab ruumi- ja ajamõisteid.

6-7aastane laps:

- 1) tuleb toime suhtlemisel nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega, arvestades kaassuhtleja ja suhtlemispaigaga;
- 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- 3) suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- 4) jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;
- 5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- 6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses;
- 7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara;
- 8) hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 9) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

5.3. VALDKOND EESTI KEEL KUI TEINE KEEL

5.3.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

5.3.2. Valdkonna Eesti keel kui teine keel sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine.

5.3.3. Nõuded õpetajale:

- õpetaja räägib veatut, rikkaliku sõnavaraga ja väga hea hääldusega eesti keelt, sest lapse peamine õppimismeetod on jälgendamine;
- kõne peab olema aeglane, selge ja hästi arusaadav;
- õpetaja pöörab suurt tähelepanu meelte kaasamisele ja näitlikustamisele, kasutades

miimikat, kehakeelt, žeste, rütmi jt vahendeid; lapsi ergutatakse harjutusi matkima ja neist aktiivselt osa võtma;

- õpetaja teeb koos lastega rühmas võimalikult mitmekesiseid tegevusi, näitab esemeid, erinevaid nähtusi jne; neid nimetades ja kirjeldades laiendavad lapsed oma eesti keele sõnavara;
- õpetaja algatab vestlusi, loob suhtlemisel olukordi, kus laps saaks õpitavat keelt aktiivselt kasutada ja õpitud kinnistada. Õpitud korratakse ka erinevates tegevustes, nagu liikumine, laulmine, käeline tegevus jne.

5.3.4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

3-4 aastane laps:

- 1) mõistab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja püüab neid ise kasutada;
- 2) mõistab lihtsamaid eestikeelseid korraldusi.

4-5 aastane laps:

- 1) kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist, mõistab lihtsamaid väljendeid;
- 2) kasutab õpitud viisakusväljendeid;
- 3) teab peast eestikeelset laulu või luuletust.

5-6 aastane laps:

- 1) kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks;
- 2) oskab koostada lihtsamaid lauseid;
- 3) oskab peast eestikeelseid laule, luuletusi, liisusalme.

6-7aastane laps:

- 1) mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;
- 2) tunneb ära ja mõistab kuulnud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru korraldustest ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ja vastab sellele, kasutades omandatud sõnavara;
- 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- 6) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- 7) oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid.

5.4. VALDKOND MATEMAATIKA

5.4.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) omab kujutlusi arvudest, suurustest, mahtudest, kujunditest;
- 2) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 3) orienteerub ruumis;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) on võimeline looma sisemisi aktiivseid kujutluspilte;
- 6) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 7) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;

- 8) mõistab mõõtmistegevust;
- 9) eristab geomeetrilisi kujundeid;
- 10) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Matemaatika aluseks on lapse võime luua elavaid kujutluspilte arvude suurusest, nende suhetest, kujunditest jne ning viia need kujutluspildid omavahel seosesse. Seega tuleb eelkoolieas hoolitseda loogilise mõtlemise arendamine eest, millele saab koolieas üles ehitada koolimatemaatika.

5.4.2. Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) orienteerumine ajas ja ruumis;
- 4) loogiline mõtlemine ja mõtlemise liikuvus;
- 5) geomeetrilised kujundid.

5.4.3. Nõuded õpetajale:

- sisustada rühma mängutuba mänguasjadega ja viia läbi tegevusi, mis ergutavad laste kujutlusjõude;
- tegeleda koos lastega praktiliste tegevustega, kus on vaja loendamist, mõõtmist, kaalumist, võrdlemist, järjestamist jne;
- hoolitseda laste mitmekesiste liikumisvõimaluste eest;
- kasutada kõnes ja praktilises elus teadlikult matemaatilisi termineid ja tegevusi, nagu liitmine, lahutamine, kujundite nimetused, võrdlemine, järjestamine jne.

Arvudega 1–10, vajadusel ka suuremate arvudega, tutvuvad lapsed igapäevatoimingutes, mängudes ja lauludes. Nii praktilises elus kui ka mängudes me liidame, lahutame, võrdleme, rühmitame ja järjestame suurusi, toetudes kõiges loendamisele. Näiteks laste loendamisel, lauakatmisel, mänguasjade sorteerimisel, käsiöös, aiatööl jne. Läbi tegevuste tutvuvad lapsed ka erinevate mõõtudega, mõõtmise ja kaalumise, näiteks toiduvalmistamisel, aiatöös jm.

Orienteerumist ruumis ja ajas (parem, vasak, all, üleval, keskel jne) arendame teadlikult mängude abil, samuti neid mõisteid igapäevaselt kasutades. Erilise tähelepanu all on parema ja vasaku poole õppimine. Ajalise orientatsiooni annab kindel päeva-, nädala- ja aastarütm. Ajalist järgnevust esineb ka muinasjuttudes, salmides ja laste endi jutustustes oma juhtumistest. Ka rütmilised salmid ja laulud arendavad ajataju.

Sisemiselt aktiivseid kujutluspilte kutsuvad lastes esile juttude kuulamine, koos liigutustega esitatavad laulud ja luuletused, matkivad liikumismängud, lihtsad nukulavastused, lastevaheline vaba mäng, meisterdamine, joonistamine ja voolimine. Kõigi nende tegevuste pidev planeeritud läbiviimine lastega on õpetaja kohustuseks. Looduslikust materjalist lihtsalt kujundatud mänguasjad, mis ei ole detailselt viimistletud, panevad lapse aju tööle, nii et laps kujutab eseme puuduolevad osad enesele ette.

Loogiline mõtlemine areneb, kui lapsed saavad kogeda ja osaleda mõtestatud tegevustes. Nii saavad neile arusaadavaks seosed üksikute tegevuste ja protsesside vahel, nad tajuvad põhjuseid ja mõistavad tagajärgi. Sellisteks ülevaatlikeks protsessitegevusteks on lasteaias kõik aiatööd külvist kuni saagini, mänguasjade meisterdamine, toiduvalmistamine ja majapidamistööd.

Mõtlemise liikuvus on otseses seoses lapse kehalise liikumisega. Ronimine, tasakaalu-harjutused, roomamine, pugemine, kiikumine, hüplemine – seda peavad lapsed saama piisavalt teha nii toas kui ka õues, sest kõik need liikumisviisid arendavad lisaks füüsilisele võimekusele ka mõtlemisvõimet. Hea on organiseerida ka erinevaid liikumis-mänge ja ergutada matkima erinevaid liikumisvõimalusi. Loovale mõtlemisele, mõtete liikuvusele eelneb piltliku kujutlusvõime areng ja sellele omakorda fantaasia areng.

5.4.4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

Kuni 3 aastane laps:

- 1) sobitab erinevaid materjale ja esemeid;
- 2) rühmitab ühe nähtava omaduse järgi (värv, suurus);
- 3) leiab erinevate esemete hulgast *üks* ja *palju*.

3-4 aastane laps:

- 1) loendab viie piires;
- 2) võrdleb kahte eset suuruse, pikkuse järgi;
- 3) kompimise- veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid;

4-5 aastane laps:

- 1) loendab viie piires ja tunneb arvude rida 5-ni;
- 2) järjestab esemeid suuruse, pikkuse jt. omaduste järgi;
- 3) leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid;
- 4) määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes (minu ees, minu taga jne.).

5-6 aastane laps:

- 1) loendab 10 piires, teab arvude rida 10-ni;
- 2) võrdleb hulki (rohkem, vähem);
- 3) järjestab 5 eset suurustunnuste järgi;
- 4) kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel.

6-7aastane laps:

- 1) võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem*, *vähem*, *võrdselt*;
- 2) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1-12 järjestust;
- 3) liidab ja lahutab 5 piires;
- 4) järjestab esemeid suuruse järgi (pikkus, kõrgus, laius jm);
- 5) järjestab tegevusi ja nähtusi ajatunnuse järgi;
- 6) orienteerub ruumis ja õuealal;
- 7) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva;

- 8) oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk vms);
- 9) tunneb enimkasutatavaid mõõtühikuid ja teab, kuidas neid kasutatakse;
- 10) tunneb erinevaid kujundeid ja oskab neid kirjeldada;
- 11) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
- 12) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes.

5.5. VALDKOND KUNST

5.5.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) on rikkaliku ja aktiivse tundeeluga;
- 3) arendab kunstiliste tegevuste läbi oma ilumeelt,
- 4) omab algatusvõimet ja tahet tegutseda;
- 5) vaatleb, kujutab, kujundab isikupäraselt ümbritsevat ja oma kujutlusmaailma;
- 6) kasutab materjale ja vahendeid sihipäraselt;
- 7) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 8) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;

Waldorflasteaias ei ole kunstiga tegelemise eesmärgiks kasvatada lapsest kunstnikku, vaid pakkuda lastele võimalust saada oma kogemusi värvide jm kunstivahenditega, tajuda ilu ning tunda rõõmu ja rahulolu eneseväljendamisest.

5.5.2. Valdkonna Kunst sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine.

5.5.3. Nõuded õpetajale:

- kujundada lastele harmooniline ümbrus, hoolitseda pidevalt ilu, puhtuse ja korra eest rühmas;
- tegelda ise naudinguga kunstiliste tegevustega rühmas ja luua lastele võimalusi nende matkimiseks;
- kunstilisi tegevusi tuleb planeerida ja regulaarselt lastega läbi viia;
- huviga vaadelda erinevaid protsesse või objekte looduses ja rühmas, et äratada huvi ja tähelepanu nende vastu ka lastes;
- suhtuda alati positiivselt ja aupaklikult laste esimestesse loomingulistesse katsetustesse.

Matkides arendab laps välja **ilutunnetuse** - seepärast on ümbrusel lapse kunstikasvatuses erakordselt suur mõju. Kõikjal peab valitsema harmoonia alates lasteaia hoonest, rühmade sisustusest, mööblist kuni valguse, värvi ja materjalideni. Õpetaja on rühmas ilu looja, kes katab laua, seab lilled, sätib mänguasjad ja üldse kõik asjad alati ilusasti oma kohtadele. Hea on kasutada ka tõelisi kunstnike töid ruumide kaunistamisel. Väga vajalik on koos lastega rõõmustada saavutatud ilu ja korra üle meie ümber.

Kunstilised tegevused, nagu maalimine, voolimine ja meisterdamine – äratavad lastes sisemise aktiivsuse ja loomerõõmu, mida tuleb igati toetada, abistades lapsi tehnilistes küsimustes. Kunstilistes tegevustes väljendavad lapsed enda tundeid ja kogemusi, andes neile individuaalse vormi. Laste tööõõmu, eneseväljendussoovi ja -julguse suurendamine eeldab, et kasutatavad kunstivahendid on kvaliteetsed ja eakohased. Waldorflasteaias puutuvad lapsed neis tegevustes kokku ja tunnetavad paljusid erinevaid looduslikke materjale ja nende omadusi, mille kaudu arenevad laste vormi- ja värvitaju. Tegelemine värvidega kutsub julgelt katsetama ja kujundab lapse emotsioone. Mida mitmekesisemate materjalide, vormide ja nende omadustega lapsed kokku puutuvad, seda laiemat pildi nad maailmast saavad.

Loodus on meie esimene harmoonia õpetaja. Lastes äratatud tähelepanelik vaatlusoskus õpetab ümbrust märkama ja asju enda jaoks avastama ning annab ka inspiratsiooni loominguks ja mänguks.

Kunstilised tegevused avavad laste kõige sügavama individuaalsuse, nende hingelise ja kehalise hetkeolukorra. Seepärast peab õpetaja suhtuma laste kõikidesse kunstitöödesse alati positiivselt ja suure respektiga, innustades lapsi uuteks katsetusteks. Laste kunstikatsetustesse tuleb suhtuda nii, et need on iseloomult enam protsess kui lihvitud lõpptulemus, mille juures avanevad laste arenevad minad. Seepärast soovitame laste töid lasteaias kaunistamise eesmärgil mitte üles riputada. Lapse arengu kirjeldamisel on aga lapse kronoloogiliselt korrastatud kunstikatsetused väga kõnekaks materjaliks.

5.5.4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

Kuni 3 aastane laps:

- 1) tõmbab erineva suurusega jooni ja kritseldab;
- 2) mudib ja tükeldab voolimismaterjali, vajutab tekkinud tükikesi alusele, võtab uuesti lahti, liidab uuesti suuremateks tükkideks.

3-4 aastane laps:

- 1) joonistab kriipse (horisontaalseid ja vertikaalseid) ning täppe;
- 2) joonistab ringi, mille sees on üks või enam täppi;
- 3) joonistab ringi, millest suunduvad kiired väljapoole;
- 4) voolib, hoiab pliiatsit;
- 5) lõikab kääridega;
- 6) tutvub maalimisvahenditega ja võimalustega.

4-5 aastane laps:

- 1) joonistab ringi, mille sees on rist (s.o. mina-märk);
- 2) joonistab peajalgse inimese, kellel jalad ripuvad;
- 3) joonistab horisontaaljooni (justkui ribid);
- 4) voolib ja rullib voolimismaterjali iseseisvalt;

- 5) lõikab paberist ribasid;
- 6) loputab ja kuivatab pintslit kasvataja ning suuremate laste eeskujul.

5-6 aastane laps:

- 1) joonistab mitme kuu vältel samu pilte (korduselement toetab eeterkeha);
- 2) joonistamisel muutub pildifaktuur tihedamaks;
- 3) joonistab sakkidega pilte (nt. kroon, loss) seoses hammastevahetusega;
- 4) joonistab pea, keha ja jäsemetega inimese ebaoproportsionaalselt;
- 5) jutustab maalimise, voolimise ja voolimise juures oma fantaasiatest;
- 6) muudab voolimismaterjali kuju seda pigistades ja vajutades;
- 7) kasutab maalides vahendeid sihipäraselt, oskab koristada oma töökohta.

6-7aastane laps:

- 1) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades oma meeleolusid ja fantaasiaid;
- 2) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid materjale ja vahendeid;
- 3) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- 4) kasutab materjale ja vahendeid sihipäraselt ja säästlikult;
- 5) tunneb rõõmu saavutatud korra ja ilu üle meie ümber ja oskab seda ka ise luua;
- 6) leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- 7) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
- 8) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest.

5.6. VALDKOND MUUSIKA

5.6.1. Õppe- ja kasvatustöö eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

5.6.2. Valdkonna Muusika sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

5.6.3. Nõuded õpetajale:

- positiivse õhkkonna loomiseks kasutada loovalt muusikat erinevates päevategevustes;
- laulmisoskus on väga soovitatav, kusjuures väikelastele on eakohane kõrgelt laulmine;
- soovitatav on ka mõne lihtsa pilli mängimise oskus;

- suhtuda positiivselt laste muusikalistesse katsetustesse, julgustada ja innustada lapsi rõõmuga tantsima ja laulma.

Muusikalise tegevusega lasteaias püüame tuua muusika kui elu harmoniseeriva elemendi igapäevaellu. Püüame kujundada lastes positiivset suhtumist muusikalisse tegevusse, rikastades laste tundeelu muusikaliste elamustega; õpetame lapsi muusikat kuulama, laulma, mängima lihtsatel pillidel, liikuma ja tantsima muusika ja laulu saatel ning julgustame neid end muusika toel vabalt ja loovalt väljendama, arendades sel moel esinemisjulgust.

Muusikaliste tegevustega (laul, pillimäng, tants) loome rühmas ja ühistes tegevustes **rõõmsa meeleolu**. Näiteks annab õpetaja lastele mänguaja lõppemisest ja koristamise algusest teada kindla lauluga, mis suunab lapsed sujuvalt ja sõbralikult ühelt tegevuselt teisele. Niisugused temaatilised laulukesed toimivad lastele üleminekutel ühelt tegevuselt teisele korrastava ja ühendava elemendina ning väldivad tegevuseta ootamist ja pidevaid meeldetuletamisi.

Lastelaule laulame iga päev mitme nädala vältel hommiku- ja lõunaringis vastavalt aastaegadele, samuti mängime ringmänge ja tantsime. Nii saavad lapsed igapäevaselt koos õpetajatega muusikast rõõmu tunda.

Huvi ja rõõm muusikast kandub lasteni ainult õpetajate endi vaimustuse läbi, kui nad suhtuvad muusikasse kui igapäevaelu loomulikku osasse. Muusikalise vahendajana on õpetajal vaja peale eeskuju pakkuva hääle, rühi ja muusikaliste oskuste ka loomingulist fantaasiat ja oskust kasutada muusikalisi tegevusi kogu päeva jooksul. Repertuaari valikul tuleks arvestada lisaks aastajale muusikalise materjali ea- ja jõukohasust lastele, kunstilist väärtust, rahvatraditsioone ja laste huvi.

Pentatooniline helikeel on eelkooliealistele lastele kõige sobivam ja arengut toetavam. Liikumine muusika saatel erinevate tundevarjunditega, tantsimine ja ringmängud äratavad lastes kujutluspilte ja erinevaid tundeid.

Rütmiline liikumine muusika saatel mõjub erinevates tempodes laulude, liisusalmide jmt saatel lastele alati korrastavalt, toetades keha, mootorika ja aju arengut.

Elamus vaikusest ja igasugused kuulamismängud on headeks vahenditeks laste tähelepanu ning keskendumisvõime äratamiseks.

5.6.4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

Kuni 3 aastane laps:

- 1) mängib lihtsamaid ringmänge;
- 2) tunneb huvi pillide vastu;
- 3) suudab lühikest aega kuulata muusikapala.

3-4 aastane laps:

- 1) laulab kaasa laule;
- 2) osaleb meelsasti erinevates muusikalistes tegevustes;
- 3) mängib iseseisvalt mitmesugustel lastepillidel (triangel, metallofon, linnuvile jne.).

4-5 aastane laps:

- 1) laulab loomuliku häälega;
- 2) esitab laule rühmaga samas tempos;
- 3) laulab peast teistega koos õpitud laule ja laulumänge.

5-6 aastane laps:

- 1) suudab laulda laulu ja teha lauluga seotud liigutusi samaaegselt;
- 2) mängib rütmisaateid lastelauludele;
- 3) teab peast mitmeid laste- ja rahvalaule.

6-7aastane laps:

- 1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
- 2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii teistega koos kui ka üksi;
- 3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata;
- 4) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
- 5) eristab õpitud pille tämbri ja kõla järgi;
- 6) mängib õpitud lauludele ja muusikapaladele lihtsaid kaasmänge;
- 7) mängib lastepillidel;
- 8) liigub vastavalt muusika meeleolule;
- 9) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

5.7. VALDKOND LIIKUMINE

5.7.1. Õppe- ja kasvatustöö eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

5.7.2. Valdkonna Liikumine sisu:

- 1) põhiliikumised;
- 2) liikumismängud;
- 3) tants ja rütmika;
- 4) eurütmia
- 5) teadmised ja oskused liikumisest ja liikumisohutusest.

5.7.3. Nõuded õpetajale:

- äratada huvi aktiivse liikumise vastu;
- olla oma mõttekate, rahulike ja üheselt mõistetavate liigutustega lastele eeskujuks
- muretseda rühmaruumi ja mänguväljakule võimalikult mitmekesiseid laste liikumist arendavaid vahendeid;
- olla leidlik laste suunamisel mõtteka kehalise tegevuse juurde, juhul kui laste hulgas on tekkinud arutu jooksmine ja rabelemine.

Waldorflasteaias on liikumine integreeritud erinevatesse õppe- ja kasvatustegevustesse, kuna liikumine on lapse tegevuse ja mängude loomulik osa. Laps õpib suhtlema ja ümbritsevat maailma tunnetama aktiivselt tegutsedes. Lapse loomulik liikumisaktiivsus kasvab alates 3.-4. eluaastast, saavutades maksimumi nooremas koolieas. Liikumises on elu ja seda tuleb kasvavale lapsele võimalikult palju erinevates variantides võimaldada. Igapäevases elus ei tohiks lapse initsiatiivi, liikumis- ja tegutsemisaktiivsust takistada, vaid õpetaja peaks suunama teda pidevalt mõtestatud tegevuste juurde.

On hea lasta lapsel võimalikult palju iseseisvalt tegutseda. Lapse tegevustes ja mängudes on palju erinevaid liikumisviise, liigutusi ja asendeid. Koolieeliku baasmotoorsed liikumised ja liigutused ei vaja lasteaias spetsiaalselt korraldatud õpetamist, küll aga võimalust vabalt harjutamiseks. Tegevuste regulaarsel mitmekesisel kordamisel kujunevad liigutusoskused, arenevad liikumisosavus ja teised kehalised võimed: vastupidavus, jõud, osavus, kiirus, tasakaalutunnetus jne.

Mõttekas kehaline tegevus mängides ja töötades koos heaolutundega on terve keha väljaarenemise vältimatu tingimus. Eelkoolieas areneb esmajoones keha, millest kasvavad välja kõik edaspidised oskused ja võimed. Last ümbritsevad meeleolud tungivad läbi kogu väikelapse kehalisusest ja jätavad sinna jälje. Seepärast on turvatunne ja rõõm lasteaialapse normaalseks arenguks hädavajalikud. Liikumisest selle erinevates vormides koosneb kogu lasteaiapäev. Järgnevalt vaatleme nende erinevaid avaldumisvorme.

Omavahelistes mängudes on lapsed aktiivsed ja tegutsevad oma võimete piiril suure innuga – just selliseid olukordi tuleb lastele luua. Lapsi, kes ei oska mängida, peaksid õpetajad mängima suunama ja õpetama, nendega koos mängides.

Tasakaalu, keskendumisvõimet, osavust, jõudu, koordineerimist, kiiret reageerimist, julgust jne saavad lapsed igapäevaselt arendada õues erinevate turnimisriistade peal, samuti looduses turnides.

Spordivahendeid (pallid, hularõngad, hüpitsad, jalgrattad jne) saavad lapsed kasutada erinevates mängudes. Kindlaid arendavaid liikumisi nagu roomamine, tagurpidikõnd, hüplemine jms. kasutab õpetaja teadlikult erinevates mängudes.

Peenmotoorikat, mis on otseses seoses aju arenemisega, arendavad kõik käelised tegevused (käsitöö, maalimine, voolimine, meisterdamine jne.), tööd, mida tehakse (aiatöö, küpsetamine, riivimine, lõikamine jne.) ja mängulised salmid, laulud koos sõrmede

rütmiliste liigutustega. Laste peenmootorika pidev teadlik arendamine on waldorflasteaia üks prioriteete.

Töötamine koos täiskasvanutega igapäevatoimingutes on samuti kehaliselt pingutust ja teatud vilumusi nõudev tegutsemine. Riisumine, kaevamine, lauakatmine, vaibakloppimine jne – kõik need tegevused nõuavad jõudu, osavust ja püsivust ning arendavad ühistöödena ka laste sotsiaalseid oskusi.

Liikumismängudel on lastele otsene kasvatuslik mõju, kuna ühisreeglitega mängudes õpivad lapsed hindama oma oskusi ja võimeid, kogevad erinevaid emotsioone ja õpivad neid valitsema, arvestama kaaslastega ning omandavad kõlbelisi põhimõtteid.

5.7.4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

Kuni 3 aastane laps:

- 1) püüab matkida täiskasvanu tegevusi;
- 2) omab kõnni- ja jooksuoskusi;
- 3) viskab palli.

3-4 aastane laps:

- 1) suudab matkida täiskasvanu tegevusi;
- 2) kõnnib kikiarvul;
- 3) püüab ja viskab palli;
- 4) omab viskamise ja tasakaalu omadusi;

4-5 aastane laps:

- 1) oskab nõõpida ja sõlme teha;
- 2) sooritab harjutusi vabalt, kergelt, rütmiliselt;
- 3) põrgatab suurt palli;
- 4) kõnnib poomil või kitsal pingil;
- 5) seisab ja hüppab ühel jalal.

5-6 aastane laps:

- 1) seisab toeta ühel jalal;
- 2) hüppab ühel jalal;
- 3) hüpleb harki-kokku;
- 4) hüppab hüppenööriiga.

6-7aastane laps:

- 1) on kehaliselt aktiivne ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
- 3) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides oma tegevusteks sobivad paigad ja vahendid;
- 4) sooritab liikumisi pingevalt, koordineeritult ja rütmiliselt;
- 5) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;

- 6) matkib täiskasvanut füüsilise liikumise sooritamisel;
- 7) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (kelgid, suusad, jalgratas jne);
- 8) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
- 9) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliigutusi.

6. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

Lapse arengu jälgimine, analüüsimine ja hindamine on osa meie lasteaia õppe- ja kasvatustsüklist. Lasteaiaõpetajad jälgivad lapsi nii igapäevatoimingutes, vabas mängus kui ka täiskasvanute poolt suunatud tegevustes.

Õpetajad tutvustavad lapsevanematele lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust lasteaias, selgitavad välja lapsevanemate seisukohad ja ootused oma lapse arengu suhtes ning annavad lapsevanematele tagasisidet lapse arengu kohta.

Lapse **vastuvõtmisel** lasteaeda täidab lapsevanem **ankeedi** lapse senise arengu ja harjumuste kohta. Lisaks ankeedile viivad õpetajad lapsevanematega läbi **täiendava vestluse**, millega püütakse jõuda lapse individuaalsuse sügavamale mõistmisele ja aidata kaasa lapse arengu toetamisele parimal moel.

Kehalise arengu hindamisel vaatleme eelkõige lapse üld- ja peenmotoorikat: koordineerimist, kõndi, rühti, tasakaalu, painduvust, täpsust, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskust ning jõudu ja vastupidavust.

Vaimse arengu hindamisel vaatleme lapse psüühiliste protsesside ja kujutluste ning õppimise alusoskuste arengut: tähelepanu, keskendumisvõime, mälu, mõtlemine, matemaatilised oskused jm. Suurt tähelepanu pööratakse kõne arengule ja väljendusoskusele, jälgides lapse kõne kujunemist, kasutamist, mõistmist ning sõnavara.

Sotsiaalse arengu hindamisel vaatleme lapse tegutsemist ja suhtlemist teiste laste ja täiskasvanutega, kollektiivis olemise oskust, lapse tegevuste, eelkõige mängu arengut, iseseisvust ning toimetulekuoskusi, samuti emotsioonide kontrollimise ja väljendamise oskust, mis on tihedalt seotud kollektiivis kohanemisega. Vaatleme ka lapse kõlblist ja esteetilist arengut, enesehinnangut, tahte arengut ja püüdluse taset.

Lisaks vaatlusele kasutame laste **kunstilis-praktiliste tööde analüüsi**, milleks kogume iga lapse joonistused ja maalid tema individuaalsesse mappi. Suurt tähelepanu pööratakse laste joonistuste analüüsimisele, kuna lapse joonistustes väljendub lapse üldine arengutase, hingelaad ja teadvus enesest.

Üks kord õppeaasta jooksul viime läbi laste individuaalsed **arenguestlused**, milles osalevad võimaluse korral lapse mõlemad vanemad ning kõik õpetajad. Arenguestlus on lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate vaheline usalduslik, hästi ettevalmistatud kohtumine,

mille käigus vesteldakse omavahel sõbralikus ja usalduslikus õhkkonnas häirimatult lapse arengu üle. Arenguestluse eesmärgiks on lapse arengu iseärasuste teadvustamine nii lapsevanematele kui ka õpetajatele ning vestluse osapoolte tunnustamine edasiseks tegevuseks lapse arengu nimel.

Lapse arenguestluse kohta koostame protokoll, milles **kajastame kirjalikult lapse arengut**, lähtudes lapsest enesest, väärtustades tema poolt saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Lapse arengule hinnangu andmisel lähtume “Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas” toodud 6-7aastase lapse arengu eeldatavatest tulemustest ning waldorfpedagoogikas lapse kooliküpsuse tunnustena välja toodud kriteeriumidest, millised on esitatud ka käesolevas õppekavas. Lähtuvalt “Isikuandmete kaitse seaduses” sätestatud tingimustest ei sisalda lapse arenguestluse protokoll delikaatseid isikuandmeid lapse ega tema perekonna kohta, vaid põhilisi seisukohti lapse arengu suhtes, milleni vestluse käigus jõuti.

Õppeaasta jooksul fikseerivad õpetajad iga lapse arengu „Lapse arengu hindamise ankeedis”. Lisaks analüüsib õpetajate kolleegium iga last välise vaatluse põhjal (vaimne vaatlus), mille kohta täidetakse **ankeet lapse välise vaatluse kohta**, saamaks objektiivset pilti konkreetse lapse kohta ning seadmaks eesmärgid lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanematega.

6.1. LASTE KOOLIKÜPSUSE HINDAMINE

Laste arengu analüüsimisel ja hindamisel pöörame suurt tähelepanu laste kooliküpsuse kujunemisele. Lisaks käesolevas õppekavas eespool esitatud 6-7-aastase lapse üldoskustele ja õppe-kasvatustöö valdkondade osaoskustele lähtume waldorflasteiaias õppekava läbimisel lapse kooliküpsusele hinnangu andmisel reast tunnustest, millised on aluseks lapse edasistele õppimisvõmetele koolis.

I Lapse füüsilises arengus peame oluliseks järgmisi tunnuseid ning võimeid:

- käsivarred ja jalad on pikemaksirgumisest salenenud;
- parema käe sõrmeotsad ulatuvad puudutama üle pea vasakut kõrva ja vastupidi;
- rinna ja kõhuõõne vahel omandab selgemaid piirjooni talje, kõht on lamenenud;
- pea, keha ja jäsemete proportsionaalne vahekord meenutab üha enam täiskasvanut;
- hammastevahetus on alanud;
- säilitab oma tasakaalu nii seistes kui liikumisel;
- oskab käsitseda mängu- ja spordivahendeid:
 - suudab ühe käega visata palli ja kahe käega kinni püüda;
 - veeretada rõngast, tiirutada hüpitsat ja hoonööri, hüpitsaga hüpata;
- suudab hüpata ühel jalal ette, taha, paremale, vasakule;
- suudab kikärvul kõndida ja seista;

- suudab sõrmedega osavalt peenemaid töid teha (nt meisterdada, põimida, helmeid nõõrile lükkida);
- suudab oma käsi ja jalgu tahtlikult paigale sundida;
- valitseb oma keha liigutusi ja liikumisi sõrme- ja varbaotsteni erinevates mängudes ja tegevustes nii ruumis, maastikul kui ka tänaval – st keha on valmis kujunenud ja mõte vaba, mis tagab lapsele valmisoleku koolitööks;

sealhulgas **käelises arengus** laps:

- joonistab (oma kodumaja, puu ja inimese) õigete proportsioonidega;
- suudab joonistada profiili;
- joonistab humoorikaid pilte;
- suudab joonistamisel kujutada asju osaliselt;
- joonistamisel ja maalimisel täidab meelsasti kogu pildi värviga;
- armastab kujundada mustreid;
- lõikab kääridega.

II Hingelis-vaimses arengus:

- osa kasvujõududest on metamorfeerunud mõtlemisjõuks;
- mõtlemises tekib abstraherimisvõime, millel põhineb mõistete ja selgelt piiritletud kujutluste moodustamine;
- huvitundmine õppimise vastu;
- võime oma mälu tahtlikult juhtida, sh jutustada nt paar päeva tagasi kuulnud muinasjuttu;
- nõrgenenud matkimisvõime asemele kujuneb suutlikkus teadlikult õppida;
- suudab olla iseendas ehk keskenduda;
- mõtlemine, kõnelemine ja liikumine suudavad koos toimida;
- teab arvude 1-12 järjestust edas- ja tagurpidi;
- teeb pilguga haaramise või loendamise teel kindlaks esemete arvu, vastab küsimusele "Mitu on?"
- liidab ja lahutab viie piires;

sealhulgas **verbaalses arengus** laps:

- suudab lugusid täislausetega ümber jutustada;
- hääldab kõiki häälikuid õigesti, kõne on selge ja arusaadav,;
- suudab laulda;
- oskab kõnes väljendada kõike vajalikku;
- oskab kirjeldada tuttavate esemete ja nähtuste omadusi;
- oskab edasi anda oma mõtteid, selgitada olukordi, arutleb, näeb põhjuse ja tagajärje seoseid;
- teab peast õpitud luuletusi ja laule;
- oskab sobivate sõnadega selgelt väljendada oma mõtteid, küsib tundmatu sõna tähendust.

III sotsiaalses arengus laps:

- suudab kohaneda suure lastekollektiiviga;

- käitub üldtunnustatud käitumisnormide kohaselt;
- kontrollib oma emotsioone;
- tajub ja mõistab teiste arvamusi;
- arvestab eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega;
- säilitab positiivsed suhted eakaaslastega;
- soovib ja julgeb suhelda täiskasvanutega;
- suudab reageerida õpetaja korraldustele ning tahtlikult kuulata;
- suudab tahtlikult osaleda ühistegevustes ning on suuteline suhteliselt kestvaks tahtepingutuseks;
- seab endale eesmärged, tegutseb sihipäraselt, püüab viia oma tegevused lõpuni;
- küsib vajadusel abi täiskasvanutelt või kaaslastelt;
- suudab osa võtta tähtsamatest majapidamistööst (laua katta, nõusid pesta ja kuivatada, põrandat ja tolmu pühkida);
- oskab ise riietuda, väiksemaid nõõpe ning haake avada ja kinni panna ning kingapaelu siduda;
- on eakohastes tegevustes algatusvõimeline ja iseseisev.

Hinnangu lapse kooliküpsusele annavad koolimineku eelneval kevadel lapse rühma õpetajad koostöös lasteaia-arsti ja lapse vanematega.

7. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

Meie lasteaias võib olla teiste seas ka mõni erivajadustega laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas või rühma tegevuskavas.

Erivajadustega lapse saame lasteaeda võtta, kui lasteaias on võimalik tema vajadusi rahuldada nii, et see toetab tema arengut ega häiri ka teiste laste arengut. Erivajadustega lapsega koos tegutsemine annab teistele lastele edaspidiseks eluks väärtusliku sotsiaalse kogemuse.

Erivajadustega lapse vastuvõtu- ehk tutvumisvestlusel selgitame välja, millise erivajadusega on konkreetse lapse puhul tegemist. Vajadusel peame vastuvõtuotsuse tegemisel nõu ka lasteaia-arstiga ja arvestame tema soovitud tegevustega.

Juhul, kui mõne lapse erivajadus selgub alles töö käigus, vestleme probleemist kohe lapsevanemate ja lasteaia-arstiga ning vajadusel ka rühma teiste laste vanematega. Otsustame ühiselt, milline tegevuskava oleks lapsele parim, anname soovitusi vanematele ja püüame leida võimalusi lapse erivajaduste rahuldamiseks.

Meie lasteaias ei tööta eripedagoogi, logopeedi ega terapeute, kuid vajadusel soovitame lapsevanematel pöörduda vastavate spetsialistide poole või kaasame nimetatud spetsialiste koostöösse meie lasteaiaga.

Rühma õpetajate ülesanne on tutvuda põhjalikult erivajadustega lapsega, tema konkreetsete erivajadustega ning täiendada selles valdkonnas oma teadmisi. Vajadusel tutvustavad õpetajad lastevanemate koosolekul rühma lastevanematele, millised on konkreetse lapse erivajadused ja kuidas neid lasteaias rahuldada. Rühma lastevanematel on võimalus sel teemal oma arvamust avaldada ja õpetajad arvestavad sellega.

Erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret toetab lasteaed eesti keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.

Lapse eriandekuse ja mitmekülgse andekuse avaldumisel võimaldame nende andekust lasteaias vabalt rakendada ja edasi arendada.

Mistahes erivajadustega lapse toetamine lasteaias on lasteaiatöötajate ühine töö. Vähemalt üks kord õppeaastas teevad lasteaiatöötajad kokkuvõtte erivajadustega lapse arengust, lasteaiatöötajate sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest tema arengu toetamisel.

8. KOOSTÖÖ

8.1. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA

Lasteaiatöös peame väga oluliseks koostööd lastevanematega. Meie taotluseks on saavutada usalduslik suhe lapse perega, et laps ja tema vanemad tunneksid end lasteaias samavõrd mõistetuna kui oma kodus. Õpetajate ülesandeks on jälgida, et oleks tagatud kõigi osapoolte konfidentsiaalsus.

Lasteaiatöötajate ja lastevanemate koostöö lapse arengu toetamiseks põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel. Kodu ja lasteaiatöötajate koostöövormideks on vastuvõtu- ehk tutvumisvestlus, igapäevane infovahetus, laste individuaalsed arenguveestlused, lastevanemate õhtud ja koosolekud ning ühised peod ja talgud.

Tutvumisvestlus toimub lapse lasteaeda vastuvõtmisel küsitluslehe alusel ja selle eesmärgiks on tutvuda lapse elukäiguga sünnist alates, tema vanematega ja nende ootustega lasteaiatöötajate suhtes. Õpetajad tutvustavad lastevanematele lasteaiatöötajate õppekava ning õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid ja korraldust.

Õpetajate ülesandeks on aktiivselt suhelda ja püüda luua soe suhe iga lapse vanematega. Sellisel viisil töötades saavad õpetajad teada, millises olukorras laps hommikul lasteaeda saabub, ja õhtul saavad vanemad teada, kuidas lapse päev lasteaias möödus. Nii jõuavad kõik päeval tekkinud probleemid ja positiivsed saavutused vahetult vanemateni.

Lisaks igapäevasele vestlusele lasteaiaõpetajatega on lapsevanematel võimalus oma lapse käekäigu kohta lasteaias teavet saada ka lapse individuaalsel **arenguestlusel**. Arenguestlus toimub üks kord aastas, eelnevalt kokkulepitud ajal, ja sellel osalevad võimaluse korral lapse mõlemad vanemad ja kõik rühma õpetajad. Ühiselt tehakse kokkuvõtte lapse arengust ning probleemide korral lapsega püütakse ühiselt leida lahendusi.

Lastevanemate koosolekutel ja õhtutel arutleme üldiste teemadena lapse vaimse, hingelise ja kehalise arengu küsimuste üle, anname ülevaate lasteaia igapäevatööst ja teeme tulevikuplaane.

Koos lapsevanematega tähistame ühiselt **aasta suuremaid pühaid**. Meie lasteaias on nendeks isadepäev, laternapidu sügisel, adventispiraal ja jõulupidu talvel, emadepäev kevadel ja lasteaia lõpupidu.

Samuti võtame koos vanematega lasteaia heaks ette **ühiseid tööpäevi** (talgupäevad). Koos töötades tunnevad lapsevanemad, lapsed ja õpetajad end suure ühtse perena. Vastavalt vajadusele püüame leida igal aastal midagi, mida saame üheskoos ära teha. Näiteks mänguväljaku korrastamine üheskoos, ehitamine koos isadega, nukkude õmblemine emadega, ühine suurpuhastus, õunakorjamine ja mahlategu jne.

Lasteaia tegevus on **lapsevanematele avatud**, nii et lapsevanematel on soovi korral võimalus osa võtta lasteaia päevastest tegevustest neile sobival ajal, leppides selles eelnevalt õpetajatega kokku.

Oluliseks peame **lapsevanemate koolitamist**, milleks kutsume lastevanemate õhtutele esinema erinevaid lektoreid, kes aitavad laiendada lapsevanemate silmaringi laste kasvatamisel waldorfpedagoogika põhimõtetest lähtuvalt.

Tagasisidet koostöö sujumisest lapsevanematega saame nii ühistes vestlustes kui ka kirjalike **anonüümsete küsitluste** vahendusel, millised viime läbi igal kevadel.

KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA	TOIMUMISE SAGEDUS
TUTVUMISVESTLUS	Lapse lasteaeda vastuvõtmisel
LASTEVANEMATE ÕHTUD	Koosolekud kord kuus
LAPSE INDIVIDUAALNE ARENGUESTLUS	Üks kord õppeaastas
PEOD KOOS LAPSEVANEMATEGA	Laternapidu Adventiring Jõulupidu Kooliminejate pidu
TALGUD, sh MÄNGUVÄLJAKU EHITAMINE JA KORRASTAMINE	Sügisel ja kevadel
ÜLDKOOSOLEK	Kaks korda õppeaastas

8.2. ÕPETAJATEVAHELINE KOOSTÖÖ

Õppe- ja kasvatustööd kavandame ja korraldame meeskonnatöona, mille eesmärgiks on saavutada hea koostöö, töökvaliteedi hoidmine ja tõstmine.

Koostöö õnnestumise eelduseks on lasteaiaõpetajate loominguiline, arukas, läbimõeldud, sõbralik ja vastastikku austav suhtumine oma töösse ja kolleegidesse.

Koostöös peame oluliseks:

- lapsele kodusarnase keskkonna loomist lasteaias;
- võimaluste pakkumist erivanuseliste laste omavaheliseks sotsiaalseks suhtlemiseks lasteaias nii mängus kui töötegevustes;
- lapsevanemate teadlikkuse tõstmist lapse kasvatamisel waldorfpedagoogilistest vaadetest lähtuvalt.

Töökvaliteedi hoidmisel ja tõstmisel on oluline õpetajate koolitus ja omavaheline infovahetus.

TÖÖTAJATE KOOSTÖÖ	TOIMUMISE SAGEDUS
PEDAGOOGILISED KOLLEEGIUMID	Üks kord nädalas

Õpetajate kolleegiumi koosolekul osalevad kõik lasteaia töötavad õpetajad ja abiõpetajad, kes üheskoos kannavad hoolt meie lasteaia pedagoogilise töö korraldamise eest.

Rühma õpetajate iganädalastel koosolekutel kavandavad õpetajad eelseisva kalendrikuu ja nädala tegevuskavade teemad ja eesmärgid, samuti hommikuringide teemad jms kasvatus- ja õppetöösse puutuva.

9. KOOLITUS

Õpetajate pedagoogilise pädevuse tagamisel peame väga oluliseks õpetajate pidevat enesetäiendamist. Täiendõppevõimalustena kasutame nii kohalikke riiklikke ja Tartu Waldorfpedagoogilise Seminari poolt korraldatud seminare, õppepäevi, kursusi ja nõupidamisi kui ka koolitusi välisriikides. Lisaks kutsume erinevaid tuntud ja tunnustatud waldorfpedagooge nii Eestist kui ka välisriikidest oma lasteaeda esinema, võimaldades sel moel lisaks õpetajatele ka meie lapsevanematel waldorfpedagoogika-alaseid teadmisi laiendada.

10. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Aruküla Waldorf-lasteaia õpetajate kolleegium annab iga õppeaasta lõpul käesolevale õppekavale hinnangu ning viib vajadusel sisse uuendused ja täiendused, mis tulenevad jõustunud uutest õigusaktidest või lasteaia enese töökorraldusest.

Õppekavamuudatused kinnitatakse vastavalt Aruküla Vaba Waldorfkooli ja -lasteaia põhikirjas sätestatule.